
DET NORSKE

ARBEIDERPARTI

BERETNING

1946

UTARBEIDET VED PARTIKONTORET

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

BERETNING
1946

UTARBEIDET VED PARTIKONTORET

OSLO 1947 — TRYKT I ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

INNHALDSFORTEGNELSE

	Side
Sentralstyret og landsstyret	4
Partikontoret	5
Faste komiteer og utvalg	6
Agitasjons- og organisasjonsarbeidet	8
Organisasjons- og medlemstall	13
1. mai	14
Internasjonalt samarbeid	16
Nordiske samarbeid	16
Arbeiderbladet	18
Partipressen	19
Kommunalkonferanse	21
Landbrukskonferanse	22
Helsekonferanse	25
Partiets forhold til fagbevegelsen	27
Partiets arbeid for samvirkebevegelsen	29
Folke-edrueligheten	31
Bonde- og Småbrukarlaget	32
Partiets politikk i bergverksspørsmålene	33
Hjemmevernet	34
Conrad Mohrs legats stipendier	35
Samlingsspørsmålet	36
Kvinnesekretariatet	39
Arbeidernes Ungdomsfylking	50
Stortinget 1946	51

1946.

Ved valgene høsten 1945 fikk Det norske Arbeiderparti folkets fullmakt både ved stortingsvalget og kommunevalgene til å gjenreise landet overensstemmende med det syn partiet la fram, dels gjennom fellesprogrammet, og dels gjennom sitt omfattende arbeidsprogram. Når en ved utgangen av det første fulle gjenreisingsår skal gjøre seg opp en mening om hvor langt gjenreisningen er nådd og hvilke former den har tatt, kan vi si at vårt land står best blant krigsherjede og okkuperte land. Det gjelder både om omfanget og tempoet for den materielle gjenreisningen at året har brakt betydelige resultater, og denne gjenreisningen er skjedd ut fra Det norske Arbeiderpartis syn på samfunnsutviklingen og med sikte på ikke bare å gjenreise det som var, men også å skape noe nytt av varig verdi.

Som det norske arbeidsfolkets politiske organ har Det norske Arbeiderparti, dets organisasjoner og medlemmer, og dets tusener av tillitsmenn stått i spissen for det mektige og nyskapende gjenreisningsverk.

I regjering og storting, i hundrevis av kommuner, i fagbevegelsen og innenfor jordbrukets og fiskernes organisasjoner, i utallige utvalg og kommisjoner søker de å realisere partiets politikk i overensstemmelse med folkets vilje. Partiet kan se tilbake på et imponerende årsverk både når det gjelder praktiske tiltak, teoretiske utredninger og opplegg som vil få avgjørende betydning for fremtiden. Samstundes med denne politiske og økonomiske fremgang og opplegg, er det gjennom dette året foregått en utbygging av vår organisasjon. Partiet

vårt står ved årets slutt helt gjenreist. Nye foreninger og medlemmer er kommet med i partiet. Ungdommen og kvinnene har fylket seg om partiet i større utstrekning enn i noe enkelt år tidligere. Organisatorisk samling av Det norske Arbeiderparti og Norges Kommunistiske Parti har også i dette året strandet på det kommunistiske parti. Men en bør regne med at store deler av det kommunistiske partis medlemmer etter hvert vil innse nødvendigheten av en samlet arbeiderbevegelse og komme med i vårt parti.

Sentralstyret og landsstyret.

Sammensetning.

Einar Gerhardsen, formann, Trygve Bratteli, nestformann, Martin Tranmæl, redaktør, Håkon Lie, sekretær, Oscar Torp, Konrad Nordahl, Eugen Johannessen, Ingvald Haugen, Johs. Hanssen, Alfred Ljøner, Halvard M. Lange. Aase Lionæs og Ragna Karlsen valgt av kvinnesekretariatet og Trygve Aaker-vik valgt av Ungdomsfylkingen.

Varamenn: Peder Framnes, Frank R. Olsen, Aake Ording, Erling Frogner, Tyra Hansen, Herman Stordalen og Anette Pettersen. For Kvinnesekretariatets representanter: Rachel Grepp og Rachel Seweriin. For Ungdomsfylkingens representant: Leif Eriksen.

Til sentralstyrets møter er innkalt Oslo Arbeiderpartis sekretær Arnfinn Vik og Samarbeidskomitéens sekretær Gunnar Braathen.

Utenbys landsstyremedlemmer: Klara Skoglund (Emil Andersen) Østfold, Dagmar Hernæs (Astri Schuffner) Akershus, Oscar Nilssen (Kr. Fjeld) Hedmark, Egil Hernæs (Hans Haugli) Opland, Marie Skau (Carl Gulbrandsen) Vestfold, Egil Halvorsen (Olaf Vatnebryn) Buskerud, Johan Magnussen, (Emilie Rimaas) Telemark, A. Rysstad (Paul Hovding) Aust-Agder, Arthur Fauske, Vest-Agder, Johs. Johnsen, Stavanger,

(Carl J. Westerlund, Haugesund), I. K. Hognestad (J. M. Remseth) Rogaland, Nils Langhelle (Aslaug Blytt) Bergen, Hjalmar Romslo (Guri Almenningen) Hordaland, Edv. Solheim, Sogn og Fjordane, Olav Oksvik (Ottar Guttelvik) Møre og Romsdal, Johan Nygaardsvold (Per Almaas) Sør-Trøndelag, Ole Øisang (Ingebjørg Øisang) Trondheim, Leif Granli (Erling Thun) Nord-Trøndelag, Nils Hillestad (Kristian Munkeby) Søndre Salten, Reidar Carlsen (Sandrup Nilsen) Nordre Salten, Ingvald Jaklin (Magne Jønson) Troms, Harald J. Olsen (Georgine Larsen) Vest-Finnmark, Rudolf Olsen (Peder Holt) Øst-Finnmark.

Møter.

Sentralstyret har holdt 41 møter og behandlet 586 saker.

Landsstyret har vært samlet til møte en gang — 11.—12. mars. Det ble da behandlet beretning, regnskaper og budsjeter og partipressens økonomiske gjenreiseing. Videre ble behandlet partiets organisasjonsvirksomhet. Det ble vedtatt retningslinjer for partiets arbeid for samvirkebevegelsen, retningslinjer for partiets forhold til fagbevegelsen og retningslinjer for partiets stilling til edrueligheten. Det ble vedtatt uttalelse om å arbeide for organisering av bøndene og småbrukerne i tilslutning til Norges Bonde og Småbrukarlag. Partiets stilling til bergverksspørsmålene ble behandlet, likeledes stillingen til Hjemmevernet. Landsstyret avviste manøvrer fra kommunistpartiet om enhetsfront.

Landsstyrets beslutninger er gjengitt under de forskjellige avsnitt i beretningen.

Landsstyret deltok i landskommunalkonferansen som ble holdt 9.—10. mars.

Partikontoret.

Nestformannen Trygve Bratteli har sammen med den politiske sekretær Håkon Lie hatt ledelsen av kontoret. De ansatte sekretærer har vært Hjalmar Dyrendahl, kontorsekre-

tær — Hans Sundrønning, organisasjonssekretær — Aake Ording, sekretær for stortingsgruppen — Ivar Hobbelhagen, faglig sekretær. Th. Broch som tiltrådte som kommunalsekretær i halv stilling i desember 1945, fratrådte i juni idet han da ikke hadde tid til å fortsette lenger.

Kvinnesekretariatets arbeid er forestått av Aase Lionæs som formann og redaktør, og Thina Thorleifsen som sekretær — valgt av Kvinnekonferansen 1945.

Det øvrige kontorpersonale har vært 6 kontordamer, kassereske felles med Forlaget, 1 ekspeditør og 1 visergutt.

Faste komiteer og utvalg.

Revisjonsnemnda:

Alfred Nilsen, Leonard Nilsen, Nils Arvesen.
Varamenn: Alf Torp, Olaf Kopperud.

Landskommunalutvalget:

Valgt av landsmøtet: Arnfinn Vik, Oslo, H. E. Stokke, Aker, Torbjørn Henriksen, Oslo, Erik Brofoss, Oslo, Herman Stordalen, Asker, Ivar Skjånes, Trondheim, Johs. Johnsen, Stavanger, P. C. Reinsnes, Sortland, Håkon Hansen, Steinkjer, Kr. Fjeld, Stange, Jacob Pettersen, Odda.

Arbeiderbladets kontrollkomité:

Hj. Dyrendahl, formann, Jens Berg, Martin Tranmæl og Peder Søyland valgt av Sentralstyret, Arnfinn Vik fra Oslo Arbeiderparti, Karl Andersen fra Aker Arbeiderparti, Gunnar Disenaaen fra Oslo og Akershus fagl. samorganisasjon, Kaare Haugen, representant for redaksjonspersonalet, Sigrid Løwe, representant for ekspedisjonspersonalet.

Agitasjonsutvalg.

Hans Sundrønning, formann, Haakon Lie, Hj. Dyrendahl, Martin Tranmæl, Thina Thorleifsen, Arnfinn Vik.

Internasjonale utvalg:

Haakon Lie, formann, Finn Moe, Arne Ordning, John Sanne, Halvard M. Lange, Konrad Nordahl, Aase Lionæs, Martin Tranmæl.

Kooperative utvalg:

Peder Søyland, formann, Bjarne Jullum, Sven Svensson, Klaus Sunnanå, Martin Strandli, Stein Johnsen, Reidar Carlsen.

Bibliotekutvalg:

H. J. Hjartøy, Rikka Deinboll, Halvard M. Lange, Karsten Heli, Kolbjørn Fjeld.

Avisutvalg:

Oscar Torp, Hj. Dyrendahl, Edmund Norén, I. B. Aase, Johan Ona.

Faglige utvalg:

Kåre Haugen, formann, Hans Sundrønning, Anders Mørk, Gunnar Bråthen, John Johansen, Viktor Jensen, Martin Tranmæl, Sigurd Stålesen, Asbjørn Larsen, Arthur Ruud, Johan Johnsen, Klaus Kjeldsrud, Signe Bråthen, Klara Skoglund.

Landbruksutvalg:

Alfred Ljøner, formann, Kr. Fjeld, Sverre Østli, Oskar Lindberget, Johan Ødegård, Rolf Lunder, Liv Tomter, Olav Hogna, Amund Skarholt.

Fiskeriutvalg:

Klaus Sunnanå, formann, Reidar Carlsen, Jens Steffensen, Ingvald Haugen, Alfred Skar.

Samarbeidskomitéen:

Einar Gerhardsen og Martin Tranmæl, valgt av Sentralstyret, Konrad Nordahl og Torbjørn Henriksen, valgt av Sekretariatet. Komitéens sekretær: Gunnar Bråthen.

Arbeiderbevegelsens arkiv:

(Partiet og Landsorganisasjonen)

H. J. Hjartøy, formann, I. B. Aase, Øistein Martinsen, valgt av Sekretariatet, Halvard M. Lange, Arnfinn Vik, valgt av Sentralstyret.

Forlagskomitéen:

Trygve Bratteli, formann, Eivind Nilsen, Sigurd Evensmo, E. Norén, Kolbjørn Fjeld, sekretær.

Militære utvalg:

Jens Chr. Hauge, formann, Nils Sæbø, Ola Brandstorp, Arnt Stenklev, Trygve Bratteli, Arvid Dyrendahl, Karl Furu-skjegg, G. Natvig Pedersen, Olav Watnebryn, Dag Bryn.

Bergverksutvalg:

Ole Beck, Fredrik Haslund, Øivind Birkeland, Albert Vasshaug, Arne Drogseth, Johs. M. P. Ødegård, Fr. Nannestad, Johan Gørrissen.

Agitasjons- og organisasjonsarbeidet.

I 1945 var våre partifeller og organisasjoner vesentlig opptatt med å få organisasjonene i gang igjen så de sto rustet til de to valgkampene.

Det ble derfor ikke nødvendig tid til å befeste og utbygge organisasjonene og skolere de nye medlemmene som var kommet med i partiet etter frigjøringen.

I året 1946 er det derfor lagt vekt på å stabilisere organisasjonene og å bringe disse til full utfoldelse.

Fra partikontoret er det sendt partiavdelingene 4 hefter av «D. N. A. Informasjon», som har gitt utdrag av de viktigste saker som har vært oppe til avgjørelse i regjeringen og Stortinget, og i hovedorganisasjonene. Det har også vært tatt med oversikter over viktige politiske begivenheter ute i verden.

«Orientering» for D.N.A.s medlemmer, er kommet ut 4 ganger. I disse er det gitt orientering om partiets arbeid.

Organisasjons- og agitasjonsarbeidet har pågått jamt hele året.

Likevel har en ikke fått utnyttet interessen for partiet i alle fylker. Særlig da i de fylker hvor vi før krigen lå lengst tilbake både politisk og organisasjonsmessig. Det har skortet på folk med tid til å ta turnéer. Med den økte politiske maktstilling vårt parti har, så er flere og flere av våre folk bunnet til kommunale og riksmessige administrasjoner og forvaltninger. Det har gått ut over partiarbeidet. De 5 årene uten organisasjonsarbeid har hemmet utviklingen av nye tillitsmannsemner i så stor utstrekning at en ikke har hatt tilstrekkelig med nye krefter til å ta seg av de distrikter som organisasjonsmessig er uferdig.

Organisasjonssekretærer.

For å utbygge fastheten i distriktsorganisasjonene har noen av fylkespartiene tilsatt sekretær i full stilling. Således i Østfold, Akershus, Hedmark, Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust-Agder, Rogaland, Bergen og en felles for Sør-Trøndelag og Trondheim. I Vest-Agder og Vest-Opland har de fast sekretær for kortere tid av året. Sekretærene har også vært sekretærer for Opplysningsforbundets distriktsnemnder og har således forestått opplysningsarbeidet.

Arbeidet i fagbevegelsen.

Det er gjennom hele året lagt stor vekt på det politiske opplysningsarbeidet i fagforeningene.

På vårparten ble det av flere av distriktsorganisasjonene arrangert kurser for partifeller i faglige tillitsverv. Her gikk man gjennom spørsmål som «Vår økonomiske politikk», «Tariffoppgjøret» og «Partiet og fagorganisasjonen».

En har fortsatt arbeidet fra 1945 med å danne partigrupper i fagforeningene.

Etter den oversikt partikontoret har, er det ved årets slutt dannet partigrupper i 81 fagforeninger.

Fra november måned tok partikontoret til med å gi ut en meddelelse «Arbeidsplassen» til partiets medlemmer i de faglige grupper.

Med særlig sikte på de fagorganiserte ble trykt som brosjyre foredragene på Landsorganisasjonens kongress som Einar Gerhardsen holdt om «Regjeringens politikk», Erik Brofoss om «Pris- og stabiliseringspolitikken» og Sven Oftedal om «Gjenreising og utbygging av sosialtrygdene». Brosjyren ble trykt i 35 000 ekspl., som alle ble solgt.

Tillitsmannskurser.

Gjennom hele året har det vært holdt en rekke kurser til drøftelse av aktuelle spørsmål.

Landsomfattende kurs har vært holdt om jordbruksspørsmål, kommunalpolitikk og om helsespørsmål. Disse kurser er omtalt under særskilte avsnitt i beretningen.

De fast tilsatte sekretærene i distriktsorganisasjonene og formennene i de distriktsorganisasjonene som ikke hadde fast sekretær, har vært samlet i Oslo i en 2 dagers konferanse. Ute i landet er det holdt en rekke lokale kurser og andre omfattende større distriktkurs. Det har på disse kurser vært drøftet organisasjonsarbeidet og våre politiske arbeidsoppgaver. I mange distrikter har det vært holdt spesielle kurser for partifeller i kommunale ombud.

Et nytt innslag av kurser har vært spesielle kurser for partifeller som har sitt yrke i skog- og jordbruk. Og på Vestlandet er det holdt kurser spesielt beregnet på partifeller som er knyttet til fiskeriene.

Partimånedene september—oktober.

Til i oktober måned gjorde Sentralstyret i god tid opplegg til en landsomfattende partioffensiv som innledning til vinterhalvårets arbeid.

Oppgavene i disse måneder var:

å danne nye lag og styrke partiet i fagorganisasjonen og på arbeidsplassene,

å verve nye medlemmer,

å bringe orden i kontingent og rapporter.

å styrke partipressen ved tegning av abonnenter og øking av annonsemengden i avisene våre,

å få system og fart i møtevirksomheten,

å bringe studie- og opplysningsarbeidet i full utfoldelse,

å legge den politiske agitasjonen an som et storstilet opplysningsarbeid om partiets politikk.

Partioffensiven var planlagt i samarbeid med Ungdomsfylkingen og Opplysningsforbundet. Til offensiven ble det trykt

Flygeblad med appell for verving av nye medlemmer, *propagandaplakat* og *møteplakat*.

Det ble sendt ut materialsamling for foredrag om «Partiets politikk», og en for foredrag om «Fagorganisasjonen og Partiet».

Brosjyrer: Det ble også sørget for å ha brosjyrer om aktuelle spørsmål. Således hadde en brosjyre: «*Gjenreising, Priser og Politikk*» — som var foredrag som ble holdt på fagkongressen..

Jamstilling mellom næringene som var skrevet av småbrukslærer Sverre Østli.

Vårt forsvar — skrevet av statsråd J. Chr. Hauge.

Det norske Arbeiderparti — en kort framstilling av partiets historie — bearbejdet av Haakon Lie.

Midt i Strømmen. En generell oversikt over partiets politikk — skrevet av redaktør Olav Larssen.

Den skjulte bataljon. En brosjyre skrevet av tidligere formann i Labour Party — en analyse av kommunistenes politikk og arbeidsmetoder.

Handbok i agitasjon og propaganda ble sendt ut i revidert utgave.

Sangboka fra før krigen ble sendt ut til partimånedene.

«*Orientering*» for partimedlemmer ble viet praktiske organisasjonsspørsmål.

Partimerket fra før krigen ble forarbejdet på ny.

Fylkes- og kretspartiene hadde forberedt arbeidet grundig. Og som en siste forberedelse av arbeidet ble det holdt en 2-dagers konferanse i Oslo 28.—29. august for Sør-Norge, hvor de fast tilsatte distriktssekretærer og formennene i de distriktsorganisasjonene som ikke hadde fast sekretær møtete.

For Nord-Norge ble det holdt en konferanse i Bodø 6. september. På konferansene ble det gitt informasjon om de aktuelle politiske oppgaver og om organisasjonsarbeidet.

Partimånedene ble innledet med Arbeiderungdommens dag den 15. september. Så gikk det slag i slag, med åpne møter og en rekke tillitsmannskurser.

Det var ikke like god tilslutning over alt. Partikontoret har inntrykk av at den samarbeidsånd som det til da var både i kommunestyrene og i Stortinget, virket til at den politiske interesse ikke ga seg uttrykk i store frammøter til politiske foredrag. Det meldte seg først da høyrepartiet begynte å reise bust mot regjeringens proposisjon til Prislov.

Om ikke tilslutningen til møtene over alt var stor, så viste det seg i partimånedene at organisasjonene var mobile. Tillitsmannskursene var det flere av enn tidligere år, og frammøtet til disse var større enn før.

På den tid beretningen skrives mangler partikontoret rapporter fra enkelte distriktsorganisasjoner fra arbeidet. Men av de rapporter som er kommet, viser resultatet i form av reorganiserte og nye foreninger at medlemstallet er gått betraktelig opp.

Organisasjons- og medlemstall.

Ved årsskiftet 1945—46 brukte vi for de fleste av fylkeskrets-partienes vedkommende anslagsvise tall eller tall fra den siste tilgjengelige organisasjonsoppgave før krigen, nemlig for 1938, for organisasjonsoppgavenes vedkommende. Når organisasjonsoppgavene ikke kom inn til partikontoret før beretningen ble laget for 1945, så skyldtes det sikkert i høy grad det veldige arbeidspresset som tillitsmennene våre hadde under gjenreisningen av organisasjonene, med to valgkamper og det ene med det andre. Vi må gå ut fra at tallene vi brukte i beretningen for 1945 var noe i overkant. De tall som nyttes i den etterfølgende organisasjonsoversikt er nøkterne tall, bygd på kontingentrapportene og oppgaver fra fylkes, krets- og by-partiene.

Organisasjonsoversikt ved årsskiftet 1946—47.

Nr.		Antall foreninger.	Antall medl.
1.	Østfold	243	10 607
2.	Akershus	334	17 327
3.	Hedmark	312	13 918
4.	Gudbrandsdal	112	3 660
5.	Vest-Opland	119	6 253
6.	Buskerud	205	8 721
7.	Vestfold	119	7 700
8.	Telemark	166	7 900
9.	Aust-Agder	90	3 632
10.	Vest-Agder	94	3 645
11.	Rogaland	152	8 593
12.	Hordaland	149	5 111
13.	Sogn og Fjordane	99	3 246
14.	Sunnmøre	37	1 842
15.	Romsdal	30	812

Nr.		Antall foreninger.	Antall medl.
16.	Nordmøre	91	3 759
17.	Sør-Trøndelag	237	8 477
18.	Inn-Trøndelag	159	5 167
19.	Namdal	65	2 610
20.	Sør-Helgeland	31	834
21.	Nord-Helgeland	43	2 265
22.	Søndre Salten	105	4 340
23.	Nordre Salten	40	1 994
24.	Lofoten	30	1 430
25.	Vesterålen	41	975
26.	Sør-Troms	45	1 626
27.	Nord-Troms	121	3 985
28.	Vest-Finnmark	25	700
29.	Øst-Finnmark	30	1 034
30.	Oslo	152	46 934
31.	Drammen	40	1 900
32.	Bergen	49	3 010
33.	Trondheim	41	3 631
	Tilsammen	3 606	197 638

1. mai.

Det var gått 7 år siden 1. maidagen ble feiret i Norge. Det var derfor store forventninger til dagen denne gangen. De slo også til. Over alt hvor det før krigen var 1. mai-arrangement, var det også denne gang arrangement. Over alt var det en tilslutning som fullt ut kunne måle seg med tilslutningen tidligere år. Det var som arbeiderne hadde ventet på å få gå fram i samlet landsomfattende demonstrasjon som manifestasjon av at med denne dagen sluttes rekkene av gjenerobringen av rettighetene som var trampet under føttene av fremmedfolket.

På en rekke steder innledet ungdomslagene feiringen av dagen med oppmarsjer kvelden før. Flaggparadene om morgenen 1. mai foregikk på atskillig flere steder enn tidligere.

Landsorganisasjonen og partiets 1. mai-merke ble sendt ut i et antall av 225 000.

Gjennom partiets distriktsorganisasjoner og partikontoret ble det formidlet talere til 415 steder.

Landsorganisasjonen og partiet sendte ut dette oppropet:

For første gang siden 1939 kan arbeidsfolket i landet vårt feire Mai-dagen i fred og frihet. Etter 5 års savn og lidelser kan folkene verden over igjen samle seg til fredelig økonomisk oppbygging, til bedring av de sosiale kår og høyning av den kulturelle standard. I mange land vil 1. maidagen i år bli en manifestasjon for gleden over at fascismen er knust, og at en ny arbeidsdag kan begynne. Slik må dagen bli feiret i vårt land også.

1. mai har i vårt land alltid stått i samholdets og solidaritetens tegn. Det må bli tilfelle i år med. De faglige samorganisasjonene eller de faglige utvalgene bør derfor stå for arrangementet av de store, samlende demonstrasjonene. På møtene bør det som regel ikke være mer enn en taler. Hvor de faglige organisasjonene ikke tar over arrangementet på 1. mai-dagen, må dette bli gjort av Det norske Arbeiderpartis avdelinger, om mulig i nært samarbeid med fagforeningene på stedet.

De månedene som er gått siden frigjøringen, har for arbeiderbevegelsen i vårt land vært en periode i rask framgang. De faglige organisasjonene våre er gjenreist. I to valg har arbeiderbevegelsen vunnet avgjørende seire, og står nå som leder for hele gjenreisningen av landet vårt. Nye muligheter åpner seg for en sosial og økonomisk omdanning av det norske samfunnet, som kan bringe oss nærmere det sosiale og økonomiske demokratiet arbeiderbevegelsen alltid har kjempet for.

Mange og store er imidlertid de vanskene som reiser seg i samband med oppbyggingen av vårt krigsherjede land. Men på samme måten som ingen offer var for svære når det gjaldt å gjennomføre det nasjonale frigjøringsverket, slik skal heller ingen hindringer kunne stanse den fredelige gjenoppbyggingen. I by og på land vil det arbeidende folk samle seg til feiringen av 1. mai-dagen under vårt gamle og samlende motto:

Vi bygger landet!

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.

Konrad Nordahl.

Det norske Arbeiderparti.

Einar Gerhardsen.

Internasjonalt samarbeid.

Etter innbydelse fra Det engelske arbeiderpartiet ble det i mai holdt en internasjonal konferanse i Clacton, hvor partiet var representert ved Aake Ording. På konferansen som nærmest var av orienterende art, deltok representanter fra sosialistpartiene i 19 land. Etter forslag fra norsk side ble det vedtatt å opprette et kontor i London som skulle ha til oppgave å formidle informasjon og samarbeid mellom partiene. Kontoret ble knyttet til Det britiske arbeiderparti.

Ny konferanse mellom sosialistpartiene ble holdt i Bournemouth hvor Haakon Lie møtte som vår representant. Her ble det besluttet å utvide informasjonsvirksomheten, samtidig som det ble vedtatt at partiene skulle nevne opp representanter til et rådgivende utvalg i London.

I august måned ble det i Paris holdt en internasjonal konferanse av sosialistiske partier om Spania-spørsmålet. Arne Ording, Jon Sannes og Terje Wold som oppholdt seg i Paris i samband med fredskonferansen, møtte som partiets representanter på konferansen.

I løpet av året har Det norske Arbeiderparti vært representert på broderpartienes landsmøter i Finland, Holland, Frankrike og Østerrike. Etter innbydelse fra det polske sosialistpartiet foretok Haakon Lie en reise til Polen i desember måned. På det tyske sosialdemokratis landsmøte var Per Monsen til stede som observatør.

Nordiske samarbeid.

Det nordiske samarbeid fra før krigen ble tatt opp igjen like etter krigens slutt. Samarbeidskomitéens sekretariat ble lagt til Danmark.

I 1946 er det holdt 2 møter i samarbeidskomitéen. Begge møter ble holdt i København. Det første møte ble holdt 5. og 6.

januar. På dette møtet var partiet representert ved Martin Tranmæl, Trygve Lie og Trygve Bratteli.

Hovedtemaet på møtet var det internasjonale samarbeid. Det ble gitt rapporter over den politiske og faglige situasjon i de nordiske land. Dessuten ble behandlet flere organisasjonsspørsmål for å styrke samarbeidet, således et forslag fra Finnlands sosialdemokratiske kvinner om å gi plass i samarbeidskomitéen for representanter for kvinneorganisasjonene og ungdomsorganisasjonene.

Møtets drøftelser ble oppsummert i denne uttalelse:

Den Nordiske samarbeidskomité har holdt møte 5.—6. januar. På møtet ble gitt beretninger om den politiske og faglige situasjon i de nordiske land. Herunder ble drøftet forslag til utbygging og effektivisering av det organisatoriske samarbeid. Møtet har med glede konstatert, at ikke bare de enkelte landsorganisasjoner og de politiske og kulturelle organisasjoner innen de sosialistiske organisasjoner i tiden etter krigens slutt har gjenopptatt det tidligere samarbeid, men også nydannelser har funnet sted. Samarbeidskomitéen oppfordrer til at man over alt bestreber seg for å gjøre samarbeidet så intimt og så omfattende som mulig.

Som et ledd i disse bestrebelsler vil samarbeidskomitéen forberede et praktisk samarbeid mellom de sosialistiske organiserte kvinner. Lilkeledes vil en ta opp igjen utveksling av 1. mai-talere.

Samarbeidskomitéen vil på de nordiske sosialdemokratiske partiers vegne søke kontakt med de sosialdemokratiske partier i andre land etter hvert som forholdene gjør det mulig.

Med hensyn til samarbeidet mellom de nordiske land henleder Samarbeidskomitéen oppmerksomheten på de resolusjoner som ble vedtatt av Samarbeidskomitéens møte i Stockholm i juli 1945 og av det Nordiske interparlamentariske møte i København i august 1945, og møtet oppfordrer de nordiske regjeringer til å iverksette de nødvendige undersøkelser til å forberede dette samarbeid.

Neste møte i Samarbeidskomitéen ble holdt i København 18.—19. juli. Partiets representanter til dette møtet var Martin Tranmæl, Halvard M. Lange og Trygve Bratteli.

Møtets dagsorden omfattet: Norden og UNO som ble innledet av Halvard M. Lange, Det internasjonale Arbeidsbyrå som ble innledet av nestformannen i den svenske landsorganisasjon, Gunnar Anderson, Den Faglige Verdensorganisasjon, innledet av formannen i dansk landsorganisasjon, Eilert Jensen, Sosialdemokratiets internasjonale samarbeid, innledet av formannen i det sosialdemokratiske parti i Danmark, Hans Hedtoft, Vårt nordiske samarbeid nå og i framtiden, innledet av statsminister Per Albin Hansson. Dessuten ble behandlet flere spørsmål i forbindelse med Samarbeidskomitéens virksomhet.

Komitéens sekretariat ble lagt til Norge.

Dette møtet i komitéen ble holdt i forbindelse med Det danske sosialdemokratiske partis 75-års jubileum som ble feiret med større møter rundt om i landet. Møtets deltakere var talere ved disse festligheter.

Vårt parti foresto arrangementet av en Nordisk sosialistisk studenterkonferanse som ble holdt på feriehemmet Østråt på Nesodden 11. og 12. mai.

Kvinnesekretariatet foresto Nordisk Kvinnekonferanse i Oslo i dagene 12.—18. august.

Ved Finnlands sosialdemokratiske partis kongress i juni var sentralstyret representert ved Hjalmar Dyrendahl.

Arbeiderbladet.

Avisen har klart seg meget bra i 1946. Ovenpå den alminnelige nedgang i opplag som måtte følge etter den ekstraordinært store etterspørsel i 1945, er opplag og utbredelse stabilisert og utover høsten 1946 er det tegnet en rekke nye abonnenter. Avisens stilling som annonseorgan er styrket.

Arbeidet med å gjenreise Arbeiderbladet er i årets løp kommet et godt stykke framover. Men det er mye ugjort når det gjelder å overvinne alle de følger det måtte ha at avisens drift ble avbrutt i så lang tid.

I januar besluttet Sentralstyret som et ledd i utbyggingen av den administrative ledelse å tilsette en administrerende direktør.

Edmund Norén ble ansatt i stillingen. Norén tiltrådte 1. mars.

Beretning for partipressen.

Trykkerisituasjonen.

På grunn av de store ødeleggelse under okkupasjonen var partipressens største problem også i 1946 å skaffe mest mulig tilfredsstillende trykkeriutstyr. Selv om en rekke av våre aviser fortsatt arbeider under store tekniske vansker så ble der i 1946 tilført partipressen atskillig nytt utstyr, samtidig som det ble tilbakeført utstyr som under okkupasjonen var «kjøpt» av andre trykkerier.

Gjenreisningen av våre trykkerier har delvis også vært vanskeliggjort ved mangelen på typografer, men også dette har bedret seg i 1946.

Trykkerivanskene førte med seg at Nordlands Framtid måtte stoppe utgivelsen i tiden 13. februar til 24. april 1946, da avisens eget trykkeri var ferdigreist. Vestfinnmark Arbeiderblad har fra mai 1946 kommet ut som stensilert avis, men der arbeides nå med anlegg av eget trykkeri i Hammerfest og likeså i Vadsø.

I november 1946 ble det fattet vedtak om at Haugaland Arbeiderblad, som mistet sitt trykkeri under krigen og nå blir trykt i Haugesunds Dagblad, skulle trykkes i 1ste Mai så snart dette var teknisk mulig, likeså at Moss Arbeiderblad skulle skaffes ny flattrykkrotasjon slik at den kunne påta seg trykkingen av Follo, Ski, som ennå ikke er begynt å komme ut igjen.

Det ble i 1946 ordnet avtale med Fylket (B) i Molde og Romsdal Folkeblad om opprettelse av et fellestrykkeri mellom avisene. Straks vi kan skaffe en settemaskin vil derfor også

Romsdal Folkeblad komme ut igjen. Det er sluttet avtale med herr Redvald Knudtson, eieren av Dunderlandsdølen, Mo i Rana, om partiets overtakelse av Dunderlandsdølen fra 1. april 1947.

Antall aviser.

Ved årets slutt utkom 40 partiaviser mot 44 i 1940. Av disse var 25 dagblad mot 29 i 1940. De aviser som kom ut i 1940 og ennå ikke har begynt gjenutgivelsen er: Romsdal Folkeblad, Molde, Vestfinnmark Arbeiderblad, Hammerfest (nå bare sten-silert), Folkets Frihet, Kirkenes, Follo, Ski, og Gjallarhorn, Førde.

Av disse har Gjallarhorn gått sammen med Sogn Folkeblad, og Folkets Frihet sammen med Finnmarken, som nå kommer ut i Vadsø mot før krigen i Vardø. Romsdal Folkeblad og Vestfinnmark Arbeiderblad regner en med vil komme ut allerede våren 1947.

Antall ansatte.

Ved årets slutt var det i avisenes redaksjoner, ekspedisjoner og i de trykkerier som eies av avisene ansatt 818 personer, og dertil 1 595 avisbud.

Tariffavtaler.

Det ble i 1946 opprettet fellesoverenskomst for den samlede partipresse med Norsk Centralforening for Boktrykkere og Arbeiderpartiets Presseforbund.

Avisenes økonomiske utvikling.

Den samlede partipresse hadde i 1946 en inntektsøkning av 60.3 pst. i forhold til 1939. Utgiftene steg med 55.7 pst.

Når vi ser tilbake på den tiden som er gått siden frigjøringen, tenker på hvor vi sto 8. mai 1945, hvilke vansker som tårnet seg opp på alle områder, har vi tross alt grunn til å være fornøyd med de resultater som er oppnådd. Vi vet imidlertid at den skjerpede konkurransen som vi står overfor, og de

vanskene vi ennå har på viktige områder, fortsatt vil stille partipressen overfor både mange og store problemer som vil stille de største krav til dem som er ansatt i avisene våre, og til den samlede arbeiderbevegelse.

Kommunalkonferanse.

I dagene 9.—10. mars ble det holdt en landskommunalkonferanse i Oslo. Det møtte 2 representanter fra hvert fylke unntatt fra Finnmark. Konferansen ble holdt i forbindelse med Landsstyremøtet — så Landsstyrets medlemmer deltok i konferansen. Videre deltok Landskommunalutvalget, medlemmer av regjeringen, stortingsgruppens styre, partiets medlemmer av Stortingets finanskomiteé og kommunalkomiteé, og representanter for Norsk Kommuneforbund og Norsk Arbeidsmannsforbund.

Denne sakliste ble behandlet:

2. Samordning av rikspolitikken og kommunepolitikken.
 - a) Statsråd Erik Brofoss: Finans-, skatte- og budsjett-politikk.
 - b) Statsråd O. C. Gundersen: Kommunenes stilling i dag. Kommunene og staten — nye lover.
3. Statsråd Oscar Torp: Boligplanene.
 - a) Sekretær Johan Hoffmann: Statens Husbank.
 - b) Arkitekt Carsten Boysen: Kooperativ boligbygging.
4. Direktør Sverre Iversen: Disponering av arbeidskraften. Arbeidsformidling og yrkesopplæring.
5. Stortingsmann Theodor Broch: Partiet og kommunene. Stillingen til Norges Byforbund og Norges Herredsforbund.
6. Sekretær Arne Johnsen: Opplysningsarbeidet om kommunepolitikken.

I forbindelse med behandlingen av boligspørsmålet ble besluttet:

Det bør utarbeides takstrøgler som binder takstmennene til å ta omsyn til alder og bygningsmessig tidsalder av meir enn til de inntektene eiendommen gir ved ekspropriasjon av utidsmessige bolighus for å få dem erstattet med gode boliger.

En viser i denne sammenheng til gjeldende prisforskrifter.

Etter Th. Brochs innledning ble denne uttalelse vedtatt:

1. Arbeiderpartiets By- og Herredslag ble opprettet i 1929 som et politisk og faglig organ for de arbeiderstyrte kommuner i opposisjon til den borgerlige ledelse i Norges Byforbund og Norges Herredsforbund. Det var også av betydning å ha et eget fellesorgan for de arbeiderstyrte kommuner overfor sentraladministrasjonen. Laget er ikke rekonstruert etter befrielsen.

Under de nåværende forhold med en arbeiderregjering i spissen for landets styre og med de fleste arbeiderstyrte kommuner som medlem av Byforbundet eller av Herredsforbundet, er forholdet vesentlig endret. Landskommunalkonferansen er derfor av den oppfatning at Arbeiderpartiets By- og Herredslag for tiden ikke gjenopprettes. Partiets landskommunalutvalg og kommunalsekretæren varetar de politiske oppgaver som tidligere ble skjøttet av Arbeiderpartiets By- og Herredslag. Når Sentralstyret og Landskommunalutvalget finner det hensiktsmessig kan det innkalles en alminnelig landskommunalkonferanse.

2. Landskommunalkonferansen rår til at de arbeiderstyrte kommuner slutter seg til Norges Byforbund eller Norges Herredsforbund, og at de gjør bruk av Kommunalt Sentralbyrå i faglige kommunale spørsmål. Det forutsettes at styrene på forbundenes kommende landsmøter blir endret i samsvar med den politiske stilling etter kommunevalgene. Partiet går in nfor en sammenslutning av de to forbund.
3. Landskommunalkonferansen slår fast at et organisert samarbeid med fellesmøter med andre partiers kommunegrupper ikke må finne sted. Drøfting av en felles opptreden i enkelte saker kan skje ved konferanse mellom gruppenes formenn.

Landbrukskonferanse.

Det ble holdt en landbrukskonferanse i Oslo 11.—12. oktober.

I konferansen deltok 2 representanter fra hvert av fylkene, unntatt Finnmark, og 2 representanter fra partiets landbruksgruppe, Sentralstyrets landbruksutvalg og de av partiets stortingsrepresentanter som var fra jordbruksdistriktene.

Disse spørsmål ble behandlet etter innledning av:

Gunnar Bøe: Prispolitikken.

Kr. Fjeld: Vår jordbrukspolitikk.

Olav Hogna: Rasjonalisering og mekanisering i jordbruket.

Sigvart Gulbrandsen: Organisasjonsproblemer i jordbruket.

Alfred Ljøner: Tømmersituasjonen.

Konferansen vedtok denne uttalelse:

«Etter krigens og okkupasjonens år står det norske jordbruket foran store gjenreisings- og nyreisingsoppgaver. Disse oppgavene kan bare løses som et ledd i det store gjenreisings- og nyreisingsarbeidet, som arbeiderregjeringen og arbeiderflertallet i Stortinget er gått inn for.

Jordbrukere og jordbruks-fagfolk innenfor Det norske Arbeiderparti samlet til landskonferanse, har drøftet den situasjon som det norske jordbruk i dag befinner seg i og framtidslinjene for det videre arbeid. Konferansen viser til partiets program for jordbrukspolitikken og gir sin tilslutning til den stabiliseringslinje som Regjeringen er gått inn for, i erkjennelse av at denne linjen ikke har som mål å låse fast et vilkårlig forhold mellom næringene, men å legge et så vidt stabilt grunnlag for den langsiktige utjamningspolitikk som må finne sted.

Denne utjamningspolitikk kan ikke innskrenke seg bare til prispolitiske vedtak. Prispolitikken kan ikke bringe noen fullstendig løsning på de problemer det her gjelder. Det store flertall av norske jordbruk som drives vesentlig ved familiens arbeidskraft, kan først og fremst øke sine inntekter ved at produksjonsmidler og avsetningsvilkår utbygges og bedres. Konferansen vil her særlig peke på følgende tiltak:

En hurtig revisjon av jordloven med det formål å øke jordvidden for de bruk som er for små. En undersøkelse av hvordan det offentliges jordeiendommer kan gjøres mer effektive i jordbruksproduksjonen. Tildeling av skogsvirke.

De offentlige bevilgninger til jordbruket må først og fremst trygge lønnsomheten for de eksisterende bruk. Den nåværende subsidiepolitikk, som særlig kommer de store bruk til gode, må omlegges med sikte på de mindre og mellomstore bruk. Konferansen hilser derfor med glede Regjeringens arbeid med forberedelsen av potettrygd. Krafttildelingen må reguleres under særlig omsyn til å tilgodese behovene hos de små bruk.

Samvirke gjennom kredittlag, maskinlag, fellesbeiter, vannforsyning og felles regnskapslag må gis den nødvendige støtte og de nødvendige bevilgninger. Fjøsregnskapslagene må bygges ut slik at de mindre bruk kan komme med i større utstrekning.

Omsetningen av jordbrukets produkter lider ennå av avgjørende mangler og trenger en omfattende revisjon. Oppgaven er å skape et forenklet omsetningsapparat på samvirkegrunnlag og ledet av jordbrukerne selv.

Målet må være å nå fram til en produksjonsregulering i jordbruket som sikrer full utnyttelse av de forskjellige bruksstørrelser og de forskjellige distrikters særlige muligheter. Ved rasjonalisering og effektivisering må det norske jordbruk så vidt mulig gjøres i stand til å konkurrere med de andre næringer i lønnsom avkastning.

Utforskningen av nye veier for norsk jordbruk, både i plan-teproduksjon og i feavl, må organiseres. Og først og fremst må det sørges for at de forskningsresultater og den teknikk som allerede er kjent, blir brakt ut til og nyttiggjort for den store masse av jordbrukere i landet.

Så snart som råd er må en nå fram til en klar hovedlinje for utviklingen av vår jordbruksundervisning med sikte på en enhetlig oppbygging av lærerutdannelsen og av forskningen.

De faglige organisasjonene, i første rekke Norsk Bonde- og Småbrukarlag, må få de nødvendige bevilgninger til å utbygge sin virksomhet i samsvar med de store krav som nå reises fra jordbrukernes side særlig til denne faglige organisasjon.

Konferansen oppfordrer partiets medlemmer, og særlig partiets avdelinger i jordbruksdistriktene, til å ta jordbrukspolitikken opp til inngående behandling ved egne utvalg av jordbrukskyndige partifeller, for at partiet kan yte sin bistand som det største partiet på landsbygda. Særlig må partiet støtte utbyggingen av Norsk Bonde- og Småbrukarlag som en politisk uavhengig og selvstendig faglig organisasjon for det store flertall av norske jordbrukere slik at en til slutt kan nå fram til én jordbruksorganisasjon i landet. Partiets medlemmer i kommunestyre og fylkesting oppfordres til å ta opp de jordbrukspolitiske spørsmålene og partiets presse må vie jordbrukspolitikken stadig oppmerksomhet.

Under slagordet «By og land, hand i hand» er Det norske Arbeiderpartis mål å være partiet for hele det arbeidende norske folk.»

Helsekonferanse.

I dagene 1.—3. november ble det holdt en helsekonferanse på Larkollen om aktuelle spørsmål i forbindelse med gjenreisningen av folkehelsen.

Det deltok representanter fra de forskjellige grener i statsadministrasjonen som arbeider med sosiale saker. De forskjellige distrikter i landet var representert med partifeller som i sin kommune eller fylkeskommunene har deltatt i arbeidet på områder som planen for kurset omfattet. Dessuten deltok representanter for Norsk Kommuneforbund, Sosialistiske legers forening, Norsk Folkehjelp og Arbeidernes Avholdslandslag. I alt var det 76 representanter.

Konferansen ble ledet av sosialministeren, Sven Oftedal.

De emner som ble innledet var:

Medisinaldirektør Karl Evang ga en oversikt over helse-situasjonen i landet etter okkupasjonen, direktør Arnulf Ødegård om alkoholistforsorgen, overlege O. Galtung Hansen om kampen mot tuberkulosen, Karl Evang om kampen mot kjønns-sykdommene, Brynjulf Berntsen redegjorde for landsplanen for utbygging av sykehusene, dr. Halvard Lie innledet om helse-søstersaken, dr. Gerda Evang om helseaksjoner for svangre kvinner, spebarn og småbarn, konsulent Hans Cappelen om den videre utvikling av syketrygden, overlege Wilhelm Hofmann om åndssvakesaken og dr. Gudmund Harlem om de delvis arbeidsdyktiges anvendelse i produksjonslivet. Det var en sjelden sterk positiv diskusjon etter hver innledning.

Konferansen vedtok denne uttalelse:

«I krigsårene er folkehelsen satt tilbake. Mange sykdommer økte sterkt i okkupasjonsårene og sykdomstallene i det første år etter frigjøringa viser at det framleis er langt igjen før vi har nådd det samme helsenivået som før krigen.

Mange av våre helseinstitusjoner er svekket. Det er sterk mangel på plasser for syke, både i vanlige sykehus, i tuberkuloseanstalter og i sykehus for sinnslidende. Det trenges også en del spesialsykehus, for poliomyelittpatienter, åndssvake,

epileptikere, vanføre og andre. Mangelen på sykehusplass for fødende er meget følbart og ikke i samsvar med den beskyttelse av mor og barn som vårt parti alltid har gått inn for.

Knapphet på utdannet personale, leger, tannleger, farmasøyter, sykepleiersker, annen sykehusbetjening og helsesøstre vanskeliggjør og sinker arbeidet for å gjenreise folket helse og arbeidskraft.

Okkupasjonsårene betydde også stilstand i den nødvendige videre utbygging av vår helselovgivning. Prisstigningen og de høyere leveomkostninger har reist nye økonomiske problemer for de medisinske anstalter. Av alle disse grunner kreves nå en svær innsats fra de sentrale planleggende og lovgivende myndigheter, fra fylker og kommuner og fra frivillige organisasjoner som arbeider med helse spørsmål. Store bevilgninger fra stat og kommuner er også nødvendige om de mest påtrengende behov skal kunne dekkes. Nødvendige materialeer og arbeidskraft må disponeres for disse formål.

Helsekonferansen har drøftet kampen mot tuberkulosen, kjønnssykdommene og alkoholismen. Disse tre store folkesykdommene krever hvert år mange dødsopfre og representerer en uhyre sum av menneskelig lidelse, tapt arbeidskraft og økonomiske utlegg. For dem alle gjelder det at det kan vises praktiske veier som gir håp om å slå sykdommene tilbake.

Konferansen har også behandlet den videre utbygging av helsearbeidet for mor og barn, landsplanen for sykehus, åndssvakesaka, innføringen av rekonvalesenter og andre delvis arbeidsføre i produksjonslivet, utbyggingen av syketrygden til å omfatte hele folket, og spørsmålet om å finne nye veier til å finansiere det omfattende helsearbeid i de år som kommer.

Helsekonferansen er klar over at disse mange helse spørsmål krever sin løsning nettopp i gjenreisningstida, i konkurranse med de mange andre saker som også trenger på. Vi vil i denne sammenheng minne om at styrking av folkehelsen er lønnsom og produktiv sosialpolitikk. Ikke noe samfunn kan nå sin fulle produktive utfoldelse uten at helse og arbeidskraft er forsvarlig varetatt, og etterslekten sikret. Selv i en gjenreisingsperiode kan derfor en sykepleierske være like produktiv som en byg-

ningsarbeider, et sykehus like nødvendig i gjenreisningen som en fabrikk.

Skal oppgavene kunne løses, trenges bedre samvirke mellom stat, fylker og kommuner, større plan over arbeidet på de mange arbeidsfelter, en sterk sentraladministrasjon og rummeligere bevilgninger. Lokale interessemotsetninger må ikke få hindre samfunnsmessig forsvarlige løsninger.

Som landets største parti, med regjeringsmakten, flertallet i Stortinget, flertall i mange kommuner og sterk innflytelse i de fleste andre, har D.N.A. en veldig og løfterik arbeidsoppgave på disse felter.

Arbeiderbevegelsen har i generasjoner kjempet fram beskyttelsen av liv, helse og arbeidskraft, og har bygd ut den sosiale og helsemessige trygghet.

Mot fordom og uvitenhet setter vi opplysning og kunnskap, mot tilfeldige og spredte tiltak det samfunnsmessige organiserte helsearbeid.

Den største verdi i et samfunn er de levende, arbeidende menneskene. Derfor er gjenreiseing av folkehelsen et helt nødvendig ledd i gjenreisningen og den videre utbyggingen av landet vårt.

Konferansen hadde overmåte stor betydning både for de som arbeidet med sakene i administrasjonen ved at de fikk prøve sine opplegg på de som arbeider med helsestellet ute i distriktene og disse igjen fikk verdifulle informasjonen.

Partiets forhold til fagbevegelsen.

Landsmøtet 1945 ga landsstyret bemyndigelse til å vedta retningslinjer for partiets forhold til fagbevegelsen. Landsstyret vedtok i møte 13. mars disse retningslinjer:

I.

En videre vekst og utbygging av fagorganisasjonen fram til å samle alle lønnstakere er en avgjørende forutsetning for å kunne bygge opp igjen landet vårt på gjennomført demokratisk

grunnlag og nå fram til en sosialistisk samfunnsordning. Fagorganisasjonen og arbeiderpartiet må derfor stå i solidarisk og aktivt samarbeid hvis de skal kunne løse sin oppgave helt ut. Det er en partiplikt for alle medlemmer av Det norske Arbeiderparti som har høve til det å være fagorganisert. Partiet ventet av sine medlemmer, at de går aktivt inn for de store oppgaver som fagorganisasjonen nå må løse. Partipressa og partiavdelingene må behandle alle faglige spørsmål med den største interesse og alltid sørge for at den politiske og faglige bevegelse på hvert sted arbeider hand i hand.

II.

Landsorganisasjonen og Arbeiderpartiet anerkjenner hverandres organisasjonsmessige sjølstende og uavhengighet. Samarbeidet blir formidlet av en særskilt samarbeidsnemnd som velges av og blant styrene i de to hovedorganisasjoner. Nemnda er rådgivende. Den har rett til å gjøre framlegg, men har ikke avgjørende myndighet. Lokalt og distriktsvis må partiet prøve å finne de høveligste formene for et godt og tillitsfullt samarbeid med de faglige instansene i samsvar med Landsorganisasjonens vedtak.

En må legge størst mulig vekt på et planmessig og energisk økonomisk og politisk opplysningsarbeid både i partiet og fagorganisasjonen, for å underbygge en fast sosialistisk overtyding og for å skolere og dyktiggjøre medlemmene til personlig innsats i det organisasjonsmessige og samfunnsbyggende framstegsarbeidet.

Den organisatoriske formen for det lokale samarbeid vil fremdeles være den at de fagorganiserte ved fagforeningenes kollektive medlemskap, gjennom grupper innen fagforeningene eller direkte enkeltvis blir tilsluttet partiet. Kollektivt medlemskap forutsetter reservasjonsplikt for de fagforeningsmedlemmene som etter partiets lover ikke kan stå som medlemmer av partiet, og det er reservasjonsrett for dem som ikke ønsker å være medlemmer av partiet. Medlemskap i Det norske Arbeiderparti forplikter til full og aktiv solidaritet fra alle partimedlemmers side.

III.

Ut fra dette grunnsyn på forholdet mellom Fagorganisasjonen og Arbeiderpartiet følger det av seg selv at Arbeidernes

faglige Landsorganisasjon til hver tid må utforme retningslinjene for det faglige arbeid.

Det blir Arbeiderpartiets oppgave alltid å gå inn for at den samlede arbeiderbevegelse fører en sosialt betont og bredt anlagt solidarisk lønnspolitikk som tar rettferdig omsyn til så vel lønnstakere som de øvrige grunnklasser i folket vårt. Arbeiderbevegelsens politiske maktstilling skaper en utvikling i vårt økonomiske liv med samordning og samfunnskontroll som vil føre fram til nye sosiale og økonomiske forhold som innledning til en videregående sosialisering. Med den utbygning av det økonomiske demokrati som nå skjer under arbeiderstyret, får fagorganisasjonen en sterkere samfunnssolidarisk preget, byggende oppgave. I en slik tid blir lønnspolitikken et ledd i selve samfunnspolitikken. Alle krefter må settes inn for en løsning av de økonomiske spørsmålene, slik at alle arbeidsføre blir sikret arbeid under så høyt utviklede produksjonsformer, at en rettferdig fordeling av arbeidsresultatene gir trygge og gode kår for alle.

Under gjenoppbyggingen med vareknapphet og et mangelfullt produksjonsapparat vil fagbevegelsen særlig måtte ta sikte på å løfte lønnsnivået og levetiden for de grupper som ligger lengst tilbake. Det gjelder å nå fram til en oppjamning av levevilkårene til et så høyt grunnlag som arbeids- og næringslivets økonomiske bæreevne gjør det mulig.

IV.

Etter hvert som den faglige og politiske arbeiderrørsla vokser i omfang og innflytelse og dens maktstilling i samfunnet bygges ut, trer den samlede arbeiderrørsla fram som representant for hele det arbeidende folks fellesinteresser. Dermed blir også rørslassamfunnsmessige ansvar og virkemåte utvidet, og fagorganisasjonen må sammen med den politiske rørsla i enda sterkere grad gå inn for å løse de store sosialistiske oppgavene.

Partiets arbeid for samvirkebevegelsen.

Landsmøtet 1945 ga landsstyret i oppdrag å vedta retningslinjer for partiets arbeid for samvirkebevegelsen.

Landsstyret vedtok i møte 13. mars disse retningslinjer:

I.

Samvirkerørsla er en demokratisk folkerørsla med rot i alle folkegrupper i landet og med en betydelig posisjon i samfunnslivet vårt. Både når det gjelder folkets dagsinteresser og når det gjelder å skape forutsetningene for en produksjon og omsetning som bygger på økonomisk demokrati og planmessig ledelse for samfunnsmessig mål, har samvirkerørsla en viktig oppgave å fylle ved siden av de andre folkelige demokratiske organisasjoner.

Partiet anerkjenner samvirkerørslas sjølstende og vil gå inn for å utvikle den videre, slik at den kan bli et stadig mer effektivt ledd i kampen for folkets økonomiske frigjøring og det økonomiske demokratiet.

II.

Skal samvirkerørsla makte å løse sine store oppgaver, må den arbeide etter retningslinjer som er i samsvar med den alminnelige samfunnsutviklingen under folkets ledelse. Den må samarbeide med alle positive krefter for å sikre gjenreisningen av landet og for å gjennomføre de planøkonomiske tiltak som Stortinget og kommunestyrene under det nye arbeiderflertallet går inn for. Den må bidra aktivt til rasjonaliseringen av omsetningslivet og den må få en andel i de kvoter som tildeles av råvarer, importvarer og innenlandsk produksjon som svarer til de økede krav som stilles til rørsla.

III.

Samvirkerørsla må se det som sin nærmeste oppgave å gå inn for disse sakene:

1. Å skaffe alle forbrukere de best mulige behovsartikler til de lavest mulige priser og å virke regulerende på det alminnelige prisnivået. Rørsla bør også søke å tilfredsstille de spesielle behov som melder seg for de enkelte samfunnslag under deres utøvelse av sin næring.
2. Det samarbeid som er innledet mellom de ulike greiner av samvirket i produksjon og omsetning må utvides og utbygges slik at samvirkerørsla som helhet kan løse de store nye oppgavene den står foran.
3. Samvirkerørsla må ta sikte på å nå den høyest mulige grad av effektivitet i sitt virke ved å bygge ut større enheter, ved å nytte ut alle tekniske hjelpemidler, samt å utdanne høyt kvalifisert personale.

IV.

Medlemmene av Det norske Arbeiderparti bør støtte samvirkerørsla med medlemskap og ved å ta del i rørslas organisasjonsliv. Partiet må drive aktiv propaganda for samvirkerørsla og støtte aktivt opp under dens opplysnings- og studiearbeid, slik at folket blir klar over hvor nødvendig det er å rydde ut profittsystemet og de overflødige mellommennene i produksjon og omsetning.

Folke-edrueligheten.

Landsmøtet 1945 ga landsstyret i oppdrag å vedta retningslinjer for partiets stilling til edruelighetsarbeidet.

Landsstyret vedtok i møte 13. mars disse retningslinjer:

Forutsetningen for arbeidsfolkets frammarsj og seier er at det gjør seg fri fra gamle borgerlige forestillinger og fordommer, dyktiggjør seg personlig for de store og krevende oppgavene som det har å løse, skaffer seg opplysning om og innsikt i de økonomiske og sosiale spørsmål som er brennende og stiller seg helt og fullt på et samfunnssolidarisk grunnlag og går inn for en ny og høyere, en sosialistisk og alkoholfri kultur. Da vil arbeidsfolket heller ikke nøye seg med et surrogat eller bedøvelsesmiddel som alkoholen er, men kreve sin rettmessige del av de livs- og kulturgoder som finnes. Arbeiderpartiet ser det derfor som en viktig oppgave ut fra et livsbejaende syn å vekke sans og respekt for avhold og folke-edruelighet. Av den grunn er det nødvendig å drive et planmessig opplysningsarbeid også på dette område. Partiet vil anbefale at avdelingene — både de faglige og politiske — tar opp alkoholspørsmålet til behandling på møtene sine, og at edruelighetskravet blir skjerpet. Særlig viktig er det at arbeiderungdommen blir oppdratt til å ta en klar og grei stilling.

Ved alle arbeidssammenkomster må det herske orden og edruelighet. Det må vernes om arbeidsplassen og dens omgivelser. Likeså om arbeiderhjemmene og om arbeiderstrøkene. Smugling, gauking, hjemmebrenning og svartebørs i enhver form bekjempes med alle de midler en rår over.

På de steder det er plass og behov for en organisasjon som særskilt tar seg av edruelighetsspørsmålet innen arbeiderørsla og blant arbeidsfolket, vil partiet tilrå oppslutning om Arbeidernes Avholdslandslag.

Bonde- og Småbrukarlaget.

På landsstyremøtet 13. mars ble drøftet småbrukernes stil-
ling. Denne uttalelse ble vedtatt:

Det jordbruksprogrammet som ble vedtatt av landsmøtet 1945 forutsetter at «samvirkende familiebruk skal være grunnlaget for jordbruksnæringen» og at «jorda skal på trygge kår tilhøre de arbeidende jordbrukere».

Ved rasjonell omsetning og regulerte priser skal grunnlaget legges for jamn og stabil produksjon og lønnsom drift.

Videre reiser programmet i hele sin bredde spørsmålet om rasjonalisering og modernisering av driften, slik at det også i jordbruket kan bli et tidsmessig produksjonsresultat pr. mann som arbeider der.

Forutsetningen for å gjennomføre dette storstilte programmet er et godt organisert samarbeid bøndene imellom, og mellom bøndene og myndighetene. Det står derfor fram som en påtren-
gende aktuell oppgave at bøndene og småbrukerne på kortest mulig tid reiser en stor landsomfattende faglig organisasjon.

Det endelige mål må være at det blir skapt en samlet faglig bondeorganisasjon, preget av de jevne bønder som er det store flertallet i norsk jordbruk. For å skape forutsetningene for dette er den viktigste oppgaven i den nærmeste tid å samle de store masser av uorganiserte bønder og småbrukere i *Norsk Bonde- og Småbrukarlag*. I distrikter og bygder med frittstående bondeorganisasjoner må en undersøke mulighetene for å få dem sluttet til organisasjonen. Ved økt tilslutning og modernisering og effektivisering av sitt arbeid må Bonde- og Småbrukarlaget så hurtig som mulig bli bygd ut til en ledende faglig bondeorganisasjon i landet vårt.

Denne oppgaven har så stor økonomisk og sosial betydning at vi vil be alle herredspartier, partilag, ungdomslag og enhver enkelt partifelle i bygdene at de overveier hva de kan gjøre for å hjelpe til med dette organisasjonsarbeidet.

Ta saka opp på møtene, gjerne med en innleder fra stedets bonde- og småbrukarlag, hvis slike finnes, og skaff klarhet over hva der i bygda kan gjøres for å styrke denne faglige organisasjonen. Foredragsdisposisjon kan fås fra partikontoret.

Først og fremst må alle partifeller og sympatiserende som er bønder og småbrukere melde seg til Bonde- og Småbrukarlaget og ta aktiv del i arbeidet her.

Vi streker ellers under at dette vervearbeidet må ta sikte på at alle bønder og småbrukere, uansett deres politiske oppfatning, slutter seg til bonde- og småbrukarlaget.

Til slutt gjentar vi at det legges stor vekt på at det her blir gjort en kraftig innsats de nærmeste månedene, så Norsk Bonde- og Småbrukarlag i løpet av kort tid, i kraft av sin tilslutning og sitt arbeid, kan stå fram som en sterk og anerkjent talsmann for bøndene og småbrukerne. Derved vil de arbeidende bønder og småbrukere vinne de erfaringer og den selvtillit som gjør det naturlig for dem i sin tid å gjennomføre og ta ledelsen av en samlet bondeorganisasjon.

Partiets politikk i bergverksspørsmålene.

Landsstyret behandlet i møte 13. mars partiets politikk i bergverksspørsmålene. Disse retningslinjer ble vedtatt:

I.

De gruver, forekomster og bergverksrettigheter som etter hvert blir fri, overtas av staten. Fristbevilgninger bør ikke gis. Bergverk- og bergverksrettigheter som disponeres av Direktoratet for fiendtlig eiendom, overføres til staten.

De bergverk og bergverksrettigheter som staten på denne måte får hånd over, kan enten holdes i reserve for fremtiden, eller drives av statselskaper eller overlates til private selskaper på nærmere fastsatte vilkår, hvor samfunnets interesser blir tilgodesett.

De norske kullfelter på Svalbard må av samfunnsmessige hensyn snarest mulig overtas og drives av staten.

II.

Det må øves en skarp kontroll med at de gruver som er i drift blir drevet på en forsvarlig bergmannsmessig måte og ut fra et samfunnsmessig syn. Der må vedtas bestemmelser som hindrer at gruveselskaper realiserer maskiner og utstyr ved drivverdige gruver.

III.

Målet for vår bergverkspolitikk må være fullstendig samfunnsmessig kontroll av hele vår bergverksindustri, og samfunnets overtagelse av de gruveforetak, mineral- og malmforekomster som er av vesentlig samfunnsmessig betydning.

I

Det må snarest mulig gjennomføres en nyorganisering, utvidelse og samordning av den geologiske kartlegging og undersøkelse av våre mineralforekomster.

Der må bygges opp en institusjon som planmessig kan undersøke våre råstoffkilder og hvorledes de best kan utnyttes.

V.

Arbeiderbeskyttelseslovgivningen, når det gjelder gruveforetagender, tas opp til revisjon. Spesielt gjelder dette beskyttelseslovgivningen for arbeid under dagen og i sunnhetskadelige bedrifter for øvrig, samt beskyttelse mot silikosefaren. En revisjon her er også nødvendig for å sikre rekrutteringen til gruvene.

De nødvendige lovendringer søkes utarbeidet og gjennomført i samsvar med disse retningslinjer.

Hjemmevernet.

I tilknytning til foredrag av forsvarsminister Hauge på landsstyremøtet 13. mars om militærstellet vedtok landsstyret denne uttalelse om partiets stilling til Hjemmevernet:

Det norske Arbeiderparti har tatt standpunkt til forsvaret i dette punkt i arbeidsprogrammet:

Landets forsvar bygges opp etter de erfaringer krigsårene har gitt, så det kan være et vern for landet og oppfylle våre internasjonale militære forpliktelser.

Forsvaret må forankres trygt i hele folket. Forsvaret bygges opp på et virkelig demokratisk grunnlag. Det må sørges for et gjennomført demokrati i rekrutteringen, utdanningen og oppbyggingen av forsvaret, slik at alle ledd blir fylt av levende demokratisk samfunnsånd.

Både den militære utskrivning og gjennomføringen av tjenesten må ordnes slik at det kan dras full nytte av sivilteknisk og yrkesmessig utdanning. Den militære og sivile fagopplæring må dessuten koordineres slik at både samfunn og individ får størst mulig utbytte av anvendte penger og tid til dette formål.

Norge må innenfor De forente nasjoner arbeide for nedrusting.

Erfaringene fra krigsårene — både her hjemme og i andre land — har vist den store betydning av å ha et sterkt og bredt

hjemmevern som kan ta opp det første forsvar av hjem og arbeidsplass mot overfall, og som kan fortsette kampen mot fienden selv om han har fått et midlertidig herredømme.

Et godt utbygd og veløvd hjemmevern vil nettopp i vårt land — med store avstander og spredt bebyggelse — være et særlig viktig ledd i forsvarsberedskapen. Hjemmevernet bør bli et samlende organ for frivillig forsvarsarbeid, og vil i høy grad kunne bidra til en nærmere kontakt mellom folket og forsvaret.

I påvente av at Stortinget skal godkjenne den endelige form for Hjemmevernet, er det fra de militære myndigheters side etter oppdrag av Forsvarsdepartementet, gjort foreløpige tiltak til organisering av Hjemmevernet. Det er således i disse dager sendt ut oppmodning om å oppnevne tillitsmenn og foreta registrering av mannskaper. Tidligere er det oppnevnt midlertidige fylkesråd med representasjon fra folkelige organisasjoner.

I samsvar med programmet vil Det norske Arbeiderpartis landsstyre uttale:

For å muliggjøre en full utnyttelse av folkets forsvarskraft, og som et ledd i arbeidet for å gjøre forsvaret til et virkelig folkeforsvar, vil partiet gå aktivt inn for reisingen av Hjemmevernet. Landsstyret oppmoder alle partiorganisasjoner og alle demokratiske krefter om å slutte opp om dette demokratiske forsvartiltak. Nå som før vil partiet ikke være med på private militære organisasjoner. Alt frivillig forsvarsarbeid må samles i Hjemmevernet under offentlig ledelse og kontroll.

Hjemmevernet må få rot i folkets brede lag, og det må arbeide i nær tilknytning til de folkelige organisasjoner. Landsstyret oppfordrer alle til å bidra sitt til at dette mål nås.

Conrad Mohrs legats stipendier.

Til Conrad Mohrs legats stipendier for studie av sosialismen innstillet sentralstyret: Arne Johnsen, Kaare Haugen, Trygve Bratteli og Sigurd Øyhaugen, med Gunnar Sand som varamann.

Stipendiene ble tildelt Arne Johnsen og Trygve Bratteli.

Samlingsspørsmålet.

Kommunistpartiet manøvrerer igjen.

I skriv av 16. februar til Landsorganisasjonen går Kommunistpartiet utenom de betingelser som Sentralstyret i henvendelse av 29. desember til Landsorganisasjonen stilte opp for nye forhandlinger.

I stedet oppnevner Kommunistpartiet en 18 mann sterk representasjon til å forhandle uten å antyde hvilket grunnlag forhandlingene skulle finne sted på.

Samling om Det norske Arbeiderparti.

Etter denne innstilling i Kommunistpartiet vedtok Landsstyret i møte 12. mars:

Formålet med de forhandlinger som like etter freden ble tatt opp var å skape et samlet arbeiderparti. Den alminnelige oppfatning blant arbeidsfolk kom klart til uttrykk allerede i det såkalte Grini-forslag, der det heter:

«Det norske Arbeiderparti og Norges kommunistiske Parti må derfor slttes sammen i ett parti. I det forente parti må det være et utstrakt indre demokrati med full rett for det enkelte medlem til å hevde sin oppfatning og med plikt til å bøye seg for organisasjonsmessig fattede vedtak. Innenfor partiet må det ikke drives organisert fraksjonsvirksomhet. Samlingen bør realiseres hurtigst mulig. Retningslinjene for sammenslutningen trekkes opp av en komité med representanter fra de to partier og fra Arbeidernes faglige Landsorganisasjon. Partiets prinsipielle grunnlag utformes endelig av det første landsmøte, idet en bygger på Det norske Arbeiderpartis nåværende prinsipielle program og på de erfaringer og lærdommer som den seinere tid har gitt.»

Dette forslag var undertegnet av Einar Gerhardsen, Gunnar Bråthen og Olav Watnebryn fra Det norske Arbeiderparti og Jørgen Vogt, Alf Pettersen og Arne Pettersen fra Kommunistpartiet.

I denne ånd ble forhandlingene tatt opp og førte til vedtak av utkast til programmet for det samlede parti. Vanskelighetene ble reist fra Kommunistpartiet ved drøftelsene av de praktiske spørsmål i forhandlingsutvalget og seinere i felles-

styret. Under dette ble det fra Kommunistpartiets ledelse reist økende vanskeligheter for samlingen. Det begynte med det negative vedtaket av Sentralkomiteén 12. juli, og kulminerte med «Friheten»s ubesindige skrivelser 18. august og Kommunistpartiets avvisning av fellesstyrets samlingsforslag av 20. august. Forhandlingene ble brutt ved at Kommunistpartiets landsmøte i begynnelsen av september forkastet fellesstyrets samlingsforslag.

Ved disse langvarige forhandlingene ble det klart hvilke spørsmål det må tas standpunkt til hvis samlingen i ett parti skal kunne gjennomføres nå. Hvis ikke nye forhandlinger skal føre til nye skuffelser og tilbakeslag er det nødvendig at de to partier gir full og åpen beskjed om sin holdning til disse spørsmål. D.N.A. presiserte i sitt vedtak av 28. desember sitt syn på de elementære forutsetningene som må anerkjennes for at det igjen kan tas opp forhandlinger om sammenslutning av de to partier. Forutsetningen er fastlagt i disse 9 punkter:

1. Sammenslutning av de to partier til ett parti uten organiserte fraksjoner.
2. Sammenslutningen skjer på det politiske grunnlaget som er fastlagt i samlingsprogrammet av juni 1945. Programmet utdypes og konkretiseres på samme måten som det nye arbeidsprogrammet til Det norske Arbeiderparti.
3. Pressespørsmålet løses på grunnlag av en avis på hvert sted. I Oslo utgis «Friheten» og «Arbeiderbladet» under felles redaksjon og ledelse. Redaktøren velges på Samlingskongressen. I andre byer hvor begge partier har avis, søkes sammenslutningen løst ved forhandlinger mellom de lokale avdelinger. Hvis disse ikke blir enige, avgjøres saka av sentralstyret for det sammensluttede parti.
4. Kommunistpartiet sender forhandlere som har den nødvendige fullmakt til å føre samlingsforhandlingene fram til et positivt resultat.
5. Kommunistpartiet tar avstand fra de medlemmer som under krigen tok standpunkt for fred og samarbeid med Tyskland og for brudd på samarbeid med de allierte.
6. Det forutsettes at de to partier og fagorganisasjoner hver for seg gransker sine medlemmers forhold under krigen. Skulle det etter dette gjenstå spørsmål som det er av felles interesse for de tre parter å få klarlagt, kan slike gran-

skings spørsmål av en av partene bringes inn for en felles granskingsnemnd, for så vidt forutsetningen for en sammenslutning av de to partier for øvrig er til stede.

7. Sammenslutningen av de to partier fullbyrdes av en samlingskongress med 400 representanter, hvor hvert av de to partier er representert i forhold til den styrke i stemmetallene de oppnådde ved stortingsvalgene 1945.
8. Sentral- og landsstyret for det nye parti velges av Samlingskongressen etter det prinsipp at de dyktigste skal velges uten hensyn til tidligere partimedlemskap.
9. Tidspunktet for Samlingskongressen fastsettes så tidlig som det er praktisk mulig.

Dette forslag fra Arbeiderpartiet stiller klart forutsetningene for å nå det som allerede det felles Grini-forslaget stilte som det umiddelbare mål: At de to partier «sluttes sammen til ett parti».

I stedet for å ta standpunkt til dette, svarer Kommunistpartiet 26. februar at de har oppnevnt en delegasjon på 18 mann for sammen med Arbeiderpartiet og Landsorganisasjonen å «drøfte nødvendige tiltak for gjennomføringen av enhetsprogrammet og grunnlaget for et framtidig samarbeid med sikte på å gjennomføre organisatorisk samling».

Kommunistpartiet har altså skutt samlingen ut i en uviss framtid, og i stedet tatt opp igjen sin linje fra før krigen med «enhetsfrontene».

Det norske Arbeiderparti vil imidlertid ikke gi opp arbeidet for å samle alle positivt innstilte krefter i ett arbeiderparti. Når Kommunistpartiet under sin nåværende ledelse nekter å medvirke til en sammenslutning, er den eneste farbare vei den som enstemmig ble trukket opp av Det norske Arbeiderpartis siste landsmøte:

«Det norske Arbeiderparti vil derfor fortsette arbeidet for en ærlig og redelig samling av arbeiderne på den veien hvor partiet i de siste årene før krigen hadde nådd så langt:

Oppslutning av alle positive og byggende krefter om Arbeiderpartiet. Vi vil holde klare linjer.»

«Det er i Det norske Arbeiderparti i samarbeid med de faglige organisasjonene at arbeidsfolket og alle framstegsvennlige krefter i landet vårt må samles for å trygge seiren og bygge landet.»

Kvinnesekretariatet.

På landskvinnekonferansen 1945 ble følgende medlemmer valgt til sekretariatet: Aase Lionæs, formann, Ragna Karlsen, viseformann, Thina Thorleifsen, sekretær. De øvrige medlemmer: Rachel Grepp, Klara Skoglund, Emma Andersen og Rakel Seweriin, med Lina Johnsen som første varamann, som også møter i sekretariatets møter.

Sentralstyrets representant i sekretariatet er Haakon Lie. Sekretariatets medlemmer i sentralstyret er Aase Lionæs og Ragna Karlsen med Rachel Grepp og Rakel Seweriin som varamenn.

Møter.

Kvinnesekretariatet har i årets løp holdt 11 møter og behandlet 97 saker. Dessuten har sekretariatet holdt 5 fellesmøter med det kvinnelige medlem av regjeringen, og de kvinnelige representanter av stortingsgruppen.

I tiden 1.—2. april innbød Kvinnesekretariatet fylkes-, krets- og de selvstendige bypartiers kvinneutvalgs formann til en tilitsmannskonferanse i Oslo.

Den 12.—18. august arrangerte Kvinnesekretariatet sin første nordiske uke, som fikk tilslutning av 330 deltakere, hvorav 150 var danske, svenske og finske utsendinger.

Utvalg og komitéer:

I henhold til landskvinnekonferansens beslutning om å oppnevne forskjellige komitéer, har sekretariatet oppnevnt til sosialkomité følgende medlemmer: Aslaug Blytt, Bergen, Johanne Aamli, Hedmark, Kitty Lie, Akershus, Signy Archtander og Aase Lionæs, Oslo. De to førstnevnte som korresponderende medlemmer.

Til medlemmer av det faglige utvalg er oppnevnt: Ragna Karlsen, Signe Bråthen og Astrid Rasmussen.

Til agitasjon og studieutvalg: Rakel Seweriin, Elsa Rastad og Thina Thorleifsen.

Til kjøkken-utstillingskomitéen: Lillemor Erken, Margit Evensen, Astrid Skare, Aase Lionæs og Thina Thorleifsen.

Studiekurser.

Etter oppfordring av Sekretariatet har det vært avholdt en rekke studiekurser i fylkene. Således har Aase Lionæs vært foreleser på studiekurs i Akershus, Hedmark, Østfold, Vestfold og Sunnmøre. Dessuten på et fellesmøte arrangert av kvinnene i Glåmdalen.

På kurs i Vest-Opland, Telemark og Inn-Trøndelag har Ragna Karlsen forelest.

På kurset i Bergen arrangert av kvinneutvalgene i Hordaland, Sogn og Fjordane og Bergen har Rachel Grepp forelest.

Sigrid Syvertsen på et kurs i Haugesund-distriktet, og Thina Thorleifsen i Buskerud og i Høyanger for kvinnene i Sogn og Fjordane. Dessuten har Rachel Grepp deltatt i en tillitsmannskonferanse i Nordmøre, og Thina Thorleifsen i en tillitsmannskonferanse i Sør-Trøndelag.

Representasjon på fylkeskvinnekonferanser.

På kvinnekongressen i Østfold, Vestfold, Akershus, Sunda og Sør-Trøndelag har sekretariatet vært representert ved Aase Lionæs.

I Opland, Namdalen og Vestfold ved Rakel Seweriin. I Vest-Agder ved Rachel Grepp. I Inn-Trøndelag ved Astrid Skare og i Buskerud, Hedmark og Telemark ved Thina Thorleifsen. I Aust-Agder ved Ebba Lodden. Dessuten representerte hun sekretariatet på kvinneutvalgets 20-års jubileum i Aust-Agder. På Nord-Norges kvinnekongress i Sør-Troms i slutten av august møtte Aaslaug Aasland og Gitta Jønsson.

På Arbeidernes Avholdslandslags landsmøte i mai møtte Aase Lionæs.

Offentlige oppnevnelser.

Som medlem av militærkomitéen for kvinnelig verneplikt har Ragna Karlsen vært oppnevnt med Rakel Seweriin som varamann.

Til F.N.s møte i New York har sekretariatets formann, Aase Lionæs, vært oppnevnt av regjeringen.

I Norske Kvinners Samarbeidsnemnd sitter Aase Lionæs med Thina Thorleifsen og Ragna Karlsen som varamenn.

Agitasjonsvirksomheten.

I tiden 15. februar til 15. mars arrangerte Kvinnesekretariatet kvinnes agitasjonsmåned. Etter de rapporter som foreligger på kvinneutvalgene, unntatt de nordlige fylker, ble det over hele landet holdt 283 offentlige møter, og 80 nye kvinneavdelinger ble dannet eller reorganisert etter frigjøringen:

Turnéer.

I forbindelse med agitasjonsmåned reiste Ragna Karlsen i Hordaland hvor hun talte på følgende steder: Odda, Ålvik, Voss, Dale i Buvik, Bergen og Laksevåg. Under turen ble dannet kvinnegruppe i Dale, og i Ålvik ble nedsatt et utvalg til forberedelse til dannelse av kvinnegruppe.

Sigrd Syvertsen har foretatt en turné i Rogaland hvor hun holdt 8 foredrag på følgende steder: Moi, Egersund, Sokndal, Koppervik, Sandnes og Haugesund (3).

Thina Thorleifsen reiste i Sogn og Fjordane hvor hun holdt 15 foredrag på følgende steder: Flåm, Aurland (2), Undredal, Årdalstangen, Øvre Årdal, Lærdal, Kaupanger, Leikanger, Høyanger (2), Førde, Dale i Sunnfjord, Måløy og Sandane. I Kaupanger og i Aurland ble gruppene gjenopptatt og det ble dannet nye kvinnegrupper i Undredal, Årdalstangen, Dale i Sunnfjord og Sandane. Tilsammen 6 nye avdelinger.

Enkeltforedrag.

Foruten turnéer har sekretariatets medlemmer holdt enkeltforedrag.

Aase Lionæs har talt på følgende steder: Høvik, Aker, Bekkelagshøgda, Askim, Flisa, Strømmen, Asker, Moss, Glemmen, Horten, Sauda, Utøya, Ringsaker, Ørstad, Støren, Botne, Sørmarka, Hørsand, Trondheim og i Oslo (3). Tilsammen 22.

Ragna Karlsen har talt på Ski, Kambo, Nydalen, Raufoss (2) Korsvold, Bærum, Gausdal (2), Levanger (3), Myrvold, Aker og i Oslo (4). Tilsammen med turnéen 24.

Rakel Seweriin har talt på følgende steder: Bygdøy, Hamar, Kjelsås, Solbergelva, Sinsen, Tofte i Hurum, Gulskogen, Elverum, Gjøvik, Drøbak, Namsos, Hauketo, Eidsfoss, Lillestrøm, Konnerud, Moss, Risør og i Oslo (6). Tilsammen 23.

Rachel Grepp har talt på følgende steder: Tåsen, Feiring, Bærum, Geilo, Kristiansand, Grønvold, Bekkelaget, Hasle, Bergen, Nestun, Lørenskog, Tingvold (2) og i Oslo 6. Tilsammen 19.

Klara Skoglund har holdt foredrag i Lundamo, Mysen, Tomter, Rygge, Askim (2) og Sarpsborg. Tilsammen 7.

Thyra Hansen har talt på Kongsberg, Spydeberg og Røros. Tilsammen 3.

Ebba Lodden: Lillesand, Arendal (2), Lierstranda, Eydehamn og Hønefoss. Tilsammen 6.

Elsa Rastad har talt på Tåsen.

Thina Thorleifsen har talt på Jaren (2), Asker, Høybråten, Mjøndalen, Trondheim, Heimdal, Selsbakk, Lørenskog, Gulskogen (2), Snarum, Hamar, Simensbråten, Tåsen (2), Høyenhall, Lier, Krokstadelva, Sande, Horten, Grorud, Glemmen, Kongsvinger, Rælingen, Jeløy, Lunner, Stabekk, Konnerud, Lom, Sjøk, Lillehammer, Seterstøa, Lena, Kolbotn, Drammen, Korsvoll, og i Oslo 5. Tilsammen med turnéen 56 foredrag.

Foruten sekretariatets medlemmer har følgende holdt enkelt foredrag: *Aaslaug Aasland* har talt på Ski, Horten, Haugegesund, Stavanger, Tistedalen, Halden, Borkenes, Harstad, Dikemark, Vinderen og i Oslo (5). Tilsammen 15.

Astrid Skare har talt på Namsos, Høybråten (2), Hellerud, Drøbak, Lillestrøm, Åmødt, Simensbråten, Halden, Spjelkavik, Alesund, Kolbotn, Lilleaker (2), Østensjø, Lier, Jevnaker og Grorud. Tilsammen 18 foredrag.

Sigrid Syvertsen: Botne, Hokksund, Åkrene, Utøya (2), Aker, Askim og i Oslo (9). Tilsammen med turnéen 24.

Liv Tomter: Brandval, Blaker (2), Lillestrøm, Strømmen, Nes (3), Vestby, Håvind i Telemark, Aurskog, Røyken, Hokksund, Skarnes, Stjørdal, Sunnan, Horten, Nesodden, Drammen, og i Oslo (12). Tilsammen 23.

Marie Skau, Horten: Borre (2), Horten (4), Stokke (2), Hoff, Moss, Tjømmø, Røyken, Ramnes, Tønsberg, Kodal, Sande (2), Barkåker, Sem (2), Høysand, Hyggen, Drammen, Askim, Kongsberg, Botne, Svelvik, Fredrikstad, Holmestrand, Borge og Torsnes. Tilsammen 32.

Liv Kluge: Tjølling, Stabekk,, Gjøvik, Vardal og Ringsaker. Tilsammen 5.

Karene Nygård: Son, Kjelsås, Fjellstrand og Oslo (3). Tilsammen 6. Hun har også stiftet kvinnegruppe i Fjellstrand.

Helga Waldorff: Son, Opakermoen, Ullevål, Vestre Udnes, Hølandet, Bjørkelangen, Dikemark, og for øvrig i Akershus fylke 14. Tilsammen 21.

Dagmar Hernes: Lillestrøm, Hellerud, Gulskogen, Abildsø, Sandefjord, Aurskog, Lier, Hasle, Såner, Sinsen, Østensjø, Tåsen, Hauketo, Ås, Kråkstad, Ski, Grefsen (2), Kjelsås, Haka-dal, Eidsvoll, Blaker, Stabekk og Vetre i Asker. Tilsammen 25.

Helene Grønvold: Skotselv, Nesbyen, Ål, Filtvedt, Ilseng, Hamar, Dal, Steinberg, Drammen (3), Haugfoss, Hovet, Geilo, Sundvollen, Svene, Flesberg og Krøderen. Tilsammen 18.

Tulla Bratvold Negård: Skien, Greåker, Rælingen, Oppesgård, Grorud, Hauketo, Grønvoll, Høybråten, Lilleaker, Elve-rum, Bekkelagshøgda og Oslo. Tilsammen 12.

Ingrid Sandtrø: Krokstadelva, Kråkerøy og Disenå. Tilsammen 3.

Didi Sunde: Vikersund, Eik pr. Tønsberg og Oslo (2). Tilsammen 4.

Signe Bråthen: Kråkstad, Son og Grorud. Tilsammen 3.

Helga Evang: Nesodden, Fredrikstad, Enebakk, Hasle og Høyenhall. Tilsammen 5.

Ernæringskurser og demonstrasjoner.

Lillemor Erken har i tiden 17. juni til 12. juli foretatt en turné i Nordmøre og Romsdal, og i oktober—november en turné i Aust-Agder. I samtlige fylker fikk kursene god tilslutning og interessen var stor, både blant de som deltok med sitt praktiske arbeid og for de utenforstående som deltok i avslutningsfesten. Kursene var i alle deler meget vellykket.

Sykurs.

Det har også lyktes Sekretariatet å være våre kvinneavdelinger behjelpelig med å få i stand sykurs. Vår partifelle Borghild Engen har drevet disse kurser, og de har fått en enestående god tilslutning både i byene og på landsbygda.

Saker reist i kvinneavdelingene.

Gjennom Kvinnesekretariatets meddelelsesblad «Veilederen» som er kommet ut en gang i kvartalet, 4 nummer i 1946, har Sekretariatet gitt retningslinjer i vårt arbeid med reorganiseringen av mødrehygienekontorene, spe- og småbarnskontrollstasjonene, morstrygden, husmorvikarsaken, retningslinjer i anledning Den nordiske Kvinneuken i Stockholm 1947, og den nordiske dagen 3dje søndag i august. Likeledes er det gjennom «Veilederen» blitt oppfordret til å få dannet kvinneutvalg ved herredspartiene. Resultatet er blitt at ved en rekke herredspartier er nå opprettet utvalg.

Henvendelse til myndighetene.

Fra Kvinnesekretariatets møte den 17. juni er følgende henstilling sendt Sosialdepartementet vedrørende Barnetrygden:

Da vi erfarer at departementet for tiden arbeider med forslaget om Barnetrygden, vil Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat gjerne komme med følgende forslag:

«Det innarbeides i Barnetrygden en bestemmelse om at enslig stilte mødre med bare ett barn også tildeles trygd.»

De enslige mødres kår er meget vanskelige i vårt samfunn idag. Av våre 748 kommuner er det bare 32 som har morstrygd. Vi er derfor av den oppfatning at disse mødre absolutt bør få del i Barnetrygden, selv om de bare har ett barn.

Til Regjeringen er sendt følgende henstilling:

Kvinnesekretariatet har i sitt møte den 17. september 1946 behandlet spørsmålet om beskatning av den gifte kvinnes inntekt og vedtok i den anledning å sende følgende henvendelse til Regjeringen:

Ifølge det nåværende beskatningssystem beskattes den gifte kvinnes inntekt ikke som en selvstendig inntekt, men som en del av mannens inntekt. Etter det fradragssystem en nå har og progresjonen i beskatningen, vil den gifte kvinnes inntekt bli sterkere beskattet enn andre inntektstakeres.

Kvinnesekretariatet mener at en skattepolitikk som beskatter den gifte kvinnes inntekt sterkere enn andre inntekter er uheldig både ut fra et befolkningspolitisk synspunkt, og i dag ganske særlig ut fra hensynet til mangelen på arbeidskraft.

Ingen gift selververvende kvinne vil, med de nåværende skattebestemmelser, finne noen oppmuntring til å ta lønnet arbeid utenfor hjemmet.

Vi finner særbeskatningen av den gifte kvinnes kontantinntekter så mye mer urettferdig, som den merinntekt en husmor gjennom sitt arbeid tilfører hjemmet, overhodet ikke beskattes.

Vi ber Regjeringen å overveie hvorvidt den kan gjøre noe for å rette på de skjevheter som i dag hefter ved beskatningen av den gifte kvinnes inntekt.

Fra et fellesmøte mellom vårt partis kvinnelige stortingsrepresentanter, vårt kvinnelige medlem av Regjeringen og Kvinnesekretariatet er sendt følgende henstilling til Regjeringen angående revisjon av syketrygdloven:

Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat er kjent med at proposisjonen om bedring av lov om syketrygd bibeholder den nåværende bestemmelse angående betingelser for Trygdekassens ytelser til barselspenger.

Videre er vi kjent med at Sosialkomitéen av 1935 har imøttekommet Kvinnesekretariatets henvendelse av 1938 om forlengelse av karantenetiden, og har foreslått ytelser i 6 uker etter nedkomsten.

Kvinnesekretariatet finner det rimelig at Syketrygdloven hadde blitt forandret i overensstemmelse med Arbeidervernlovens forskrifter på dette punkt.

Likeledes finner Kvinneseekretariatet at den urimelige bestemmelse om 10 måneders medlemskap for barselskvinner burde vært strøket. Den nåværende bestemmelse på dette område rammer først og fremst de dårligst stilte i samfunnet, da disse ofte får uforskyldte avbrytelser i medlemskapet på grunn av arbeidsløshetsperioder.

Enn videre har Kvinnesekretariatet fra samme møte sendt utenriksminister Halvard M. Lange følgende uttalelse:

Vi har fra flere hold innen kvinnebevegelsen mottatt beklagelser over at Regjeringen ikke fant å kunne oppnevne kvinnelige delegater til fredskonferansen i Paris. Kvinnene i vårt land, som i alle andre, var med og bar sin del av krigen. De er også sterkt interessert i den fremtidige fredsordning.

Den første fredskonferanse nærmer seg nå sin avslutning. Men så vidt vi er orientert, vil en ny fredskonferanse, som bl. a. skal behandle freden med Tyskland, tre sammen i 1947. Vi ville sette pris på om Norges kvinner kunne bli representert på denne konferansen.

Etter anmodning fra Telemark-kvinnenes årsmøte i juni er sendt Justisdepartementet følgende henstilling:

Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat har fra Telemark Arbeiderpartis kvinneavdelinger fått oversendt følgende henstilling til videre forføyning:

Årsmøtet for Telemark Arbeiderpartis kvinneavdelinger henstiller til Justisdepartementet å oppheve bestemmelsen om lotterier for politiske organisasjoner i lov av 12. mai 1939.

Årsmøtet er av den oppfatning at loven virker urettferdig for de organisasjoner som står tilsluttet de politiske partier. Disse organisasjoner har i like høy grad behov for å samle midler til bestemte formål, f. eks. til feriehjem, ferieopphold for sine medlemmer etc. som de organisasjoner som kaller seg «upolitiske».

Kvinnesekretariatet vil, så sterkt det kan, støtte henstillingen.

Fra samme årsmøte har sekretariatet fått anmodning om å inngå til myndighetene med forespørsel om det kunne ansettes fylkeslærerinner i håndarbeid (søm). Følgende henstilling er sendt fra Kvinnesekretariatet til Kirke- og Undervisningsdepartementet:

Det norske Arbeiderpartis kvinneavdelinger i Telemark besluttet på sitt årsmøte dette år å henstille til oss om å inngå til myndighetene med forespørsel om det kunne ansettes fylkeslærerinner i håndgjerning (søm) som kunne lære husmødrene å sy sine egne klær.

På grunn av situasjonen på arbeidsmarkedet er tilgangen på syersker for tiden meget knapp. Videre er de priser som i dag forlanges av ferdigsydde klær så høye at arbeiderfamilier har vanskelig for å betale dem. Kvinnesekretariatet mener derfor at det ville være av betydning om husmødrene kunne lære seg å sy sine klær selv.

Kvinnesekretariatet henstiller til departementet å overveie hvordan det best kan komme dette behov i møte. Vi kunne tenke oss at det kunne være nyttig å sette i gang sykurer. Vi ville også gjerne vite om husmødrene i tilfelle de selv tok initiativet til å sette i gang slike sykurs, kunne regne med støtte av Yrkesopplæringsfondet.

Fra våre kvinneavdelinger i Rogaland har vi fått anmodning om å oversende følgende henstilling:

Vi henstiller til Kirke- og Undervisningsdepartementet at seksual-hygenisk undervisning innføres for lærere og lærerinner i folkeskolen, ungdomsskolen og i den høyere skole.

Kvinnesekretariatet vil, så sterkt det kan, støtte henstillingen.

Likeledes er det fra samme avdelinger anmodet om å oversende Helsedirektoratet følgende:

Vi henstiller til Helsedirektoratet å få tatt opp seksual-hygenisk undervisning ved det medisinske fakultet og for jordmødre og helsesøstre.

Kvinnesekretariatet vil, så sterkt det kan, støtte henstillingen.

I anledning av å få barnehagesaken under samfunnsmessig kontroll har Sekretariatet sendt Kirke- og Undervisningsdepartementet følgende henstilling:

Dette viktige og betydningsfulle arbeid blant småbarna har hittil vært drevet av private, med unntakelse av noen få som er opprettet av enkelte kommuner. De kommunale barnehager og

daghjem har også vært drevet uten plan fra myndighetenes side. Følgen er at vi på dette område ligger langt tilbake for de fleste andre land.

Kvinnesekretariatet finner at barnehage-arbeidet er et viktig ledd i barnas utvikling, og derfor bør underlegges samfunnsmessig kontroll.

Vi henstiller til det ærede Departement å arbeide for at spørsmålet kommer under skolestyrenes administrasjon.

Til Sosialdepartementet er sendt skriv, etter anmodning fra Vestlandskvinnene, om å få satt i gang høyskole for utdannelse av sosialarbeidere.

Likeledes har Sekretariatet støttet henstillingen til Kirke- og Undervisningsdepartementet om å få opprettet Statens Industriskole på Vestlandet.

Etter anmodning fra kvinnene i Telemark har sekretariatet støttet henstillingen til Helsedirektoratet om ikke å selge tyskebrakkene før de er blitt omhyggelig desinfisert.

I anledning Tinns fattigstyre har gjort henvendelse til Stortingets Sosialkomité med anmodning om å få forandret betegnelsen *Fattigstyre* -og *Fattighjelp* i fattigloven, har sekretariatet sendt følgende støtteskriv:

Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat er kjent med at Tinn fattigstyre har henvendt seg til Sosialkomitéen med anmodning om å få forandret betegnelsen *Fattigstyre* -og *Fattighjelp* i fattigloven.

Kvinnesekretariatet støtter denne henvendelsen. Det har i mange år vært alminnelig med bestemmelsen *Forsorgsstyre* -og *Forsorgshjelp*, uten at loven er forandret overensstemmende med dette.

Håper at Sosialkomitéen ser med velvilje på spørsmålet.

I anledning av at en rekke stortingsrepresentanter aktet å foreslå at Nobels fredspris for 1946 tildeles Alexandra Kollontay har Sekretariatet sendt Stortingets Nobelkomité følgende skriv:

Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat er kjent med at en rekke stortingsrepresentanter akter å foreslå at Nobels fredspris for 1946 tildeles ambassadør Alexandra Kollontay. Vi vil så sterkt vi kan støtte dette forslag.

Etter vår mening har fru Alexandra Kollontay gjort en stor og positiv innsats for freden. I hele sitt politiske virke har hun stått på fredstankens grunn, og hun har flere ganger som russisk ambassadør tatt initiativ av den største betydning for fredens bevarelse og for å stanse krigen. Vi peker her spesielt på den innsats hun gjorde for å bevare freden mellom Sovjet-Samveldet og Finnland.

Stortingets Nobelkomité vil etter vår mening ikke kunne finne noen verdigere og mer fortjent kandidat til årets fredspris enn fru Alexandra Kollontay.

Agitasjonsmateriell.

I forbindelse med agitasjonsmåneden ble utgitt brosjyren «Hva vil Arbeiderpartiets Kvinnebevegelse?» og en taledisposisjon: «Våre sosiale oppgaver». Under partioffensiven i september ble Arbeiderkvinnen trykt i et opplag av 25 000 eksemplarer, som ble helt utsolgt.

«Håndboka» er trykt opp igjen i et omredigert format.

Arbeiderkvinnen har i årets løp kommet ut i 10 nummer med et samlet opplag av 200 000 eksemplarer spredt over hele landet.

Kvinnebevegelsen omfatter ved årsskiftet 535 kvinneavdelinger organisert i kvinneforeninger, kvinnelag, kvinnegrupper og kvinnegrupper innenfor en del fagforeninger med kvinnelige medlemmer. I årets løp har kvinnebevegelsen fått et tilskudd av nye kvinneavdelinger i et antall av 105. Fra alle fylkekretspartier og selvstendige bypartier og kvinneutvalg unnatt de nordligste fylker, har vi fått melding om at medlems-tallet er stigende, og at det nye tilskudd er yngre kvinner, som lover godt for vårt framtidige arbeid.

Arbeidernes Ungdomsfylking.

Arbeidernes Ungdomsfylking hadde ved landsmøtet i januar 1946 ca. 44 000 medlemmer i 700 lag. Rapportene for 2. kvartal 1946 viser 55 113 medlemmer i 832 lag. Tredje kvartal viste noen tilbakegang, mens medlemstallet nå går fram igjen. Det var vanskelig å få sving på studiearbeidet i vinterhalvåret 1945—46, men i siste sesong er det drevet en omfattende skoleringsvirksomhet i form av lands-, distrikts-, kretskurser og studiesirkler i de fleste lag. Det er gledelig merkbar framgang å spore når det gjelder de unge medlemmers organisasjonsmessige og politiske skoling. Fylkingen består nå inntil 90 pst. av unge etterkrigsmedlemmer med en gjennomsnittsalder på under 20 år.

Sentralstyret består av: Rolf Åkervik, formann, Erling Nordberg, nestformann, Leif Eriksen, sekretær, Petty Amundsen, Egil Larsen, Synnøve Nilsen, Bjarne Andersen og Erling Johansen, med Rolf Hansen, Alf Larsen, Reidar Andersen og Sigvard Ask som varamenn. Johs. Hansen møter fra Partiets sentralstyre. Forretningsføreren, Simen Kr. Hangaard, redaksjonssekretæren, Per Sogstad, og Ungdomsinternasjonalens studentsekretær, Gudmund Harlem, møter uten stemmerett. Landsstyret var samlet i Oslo i dagene foran landsmøtet og 17.—18. august 1946.

Fylkingen har i løpet av 1946 reist kravet om opprettelse av Kommunale Ungdomsnemnder på ca. 300 plasser. Statens Ungdomsnemnd er på trappene og likeledes arbeides det på A.U.F.s initiativ med lærlingelov for håndverk, industri, handel og kontoryrket. Foruten det nordiske samarbeidet som har omfattet gjensidig representasjon på stevner, leire, kurser og landsmøter, har Fylkingen tatt del i arbeidet med gjenreisningen av Sosialistisk Ungdomsinternasjonale. På kongressen i Paris 29. september—4. oktober møtte Rolf Åkervik og Trygve Bratteli.

I mars—april 1946 gjennomførtes landskampanje for Arbeider-Ungdommen som nå kommer ut under Per Sogstads redaksjon i et gjennomsnittsoplag hver 14. dag på ca. 44 000 eksem-

plarer. Sentralstyret ble pålagt å omlegge Arbeider-Ungdommen teknisk og redaksjonelt, og bladets lesekreter vokser stadig.

Sommeren 1946 var kanskje den virksomste i hele Fylkingens historie. Det ble avvirket en lang rekke stevner, helgeleire og kurser. Hovedarrangementene var 14-dagers landsleire i Mandal og på Snåsa, hvor tilsammen 2 300 medlemmer tok del. Foruten at det er gjennomført en lang rekke foredragsturnéer, representasjon på distriktskonferanser og årsmøter, har en bevilget betydelige beløp til agitasjons-, organisasjons- og opplysningsarbeidet i distriktene. En har laget Handbok i Lagsarbeid, Landsmøteprotokollen, en rekke plakater, brosjyrer og annet materiell. I samband med Arbeiderungdommens Dag 1946 arrangertes landsomfattende agitasjonskampanje.

Av saker en ellers har arbeidet med kan nevnes møtelokaler for laga, arbeidshjelp til jordbruket, aksjon mot magasinlitteraturen, kultursekretær i Arbeidernes Opplysningsforbund. En rekke utvalg skal bringe forslag i forbindelse med militærstellet, skolestellet, befolkningsspørsmålet, gaukeri og fyll, kommunale helsestasjoner osv.

Stortinget 1946.

Utarbeidet for partikontoret av stortingsmann Carl Henry.

I beretningen for 1945 er tatt med grunnlaget for at det 90. ordentlige Storting ble samlet allerede desember 1945.

For å gi et noenlunde fullstendig bilde av den utvikling som er foregått siden da, tas med i denne beretning trontalen 1945, og regjeringen Gerhardsens erklæring.

Trontalen.

Hans Majestet Kongen leste opp følgende trontale:

Herr President. Representanter for folket.

Jeg hilser Stortinget velkommen til ansvarsfull gjerning og ønsker at den må bli til gagn for fedrelandet.

Krigen er brakt til en seierrik slutt, men landet er ennå i

krigstilstand med Japan og Tyskland. Den vil vare til de endelige fredsavtaler er undertegnet.

Våre alliertes arbeid i Norge er i alt vesentlig avsluttet. Det er naturlig å rette en særlig takk til dem for den måte de har løst sine oppgaver på her i landet.

Norge har ratifisert De Forenede Nasjoners pakt med tilhørende vedtekter for den mellomfolkelige domstol.

Det er gjenopprettet normalt diplomatisk samband med Finnland og Italia. Det er hensikten i nær fremtid å anerkjenne regjeringen i Østerrike.

Etter våpenstillstandsavtalen mellom Finnland og Sovjet-Samveldet har Norge fått Sovjet-Samveldet til nabo. Dette gjør det ønskelig å bli enig med Sovjet-Samveldet om reguleringen av enkelte grenseforhold. En er forvisset om at disse spørsmål vil bli drøftet i den vennskapelige ånd som alltid har hersket mellom de to riker.

I samsvar med de vedtak som er truffet om krigsskadeerstatninger, er det sendt den amerikanske, britiske og franske regjering en foreløpig oppgave over det norske erstatningskrav mot Tyskland, og Norge har vært representert på den forberedende erstatningskonferanse i Paris.

Den norske regjering har fått anledning til å sende en militærmissjon til Det allierte Kontrollråd i Berlin for å ivareta de norske interesser i Tyskland.

Store anstrengelser har vært gjort for å gjenopprette og utbygge våre handelsforbindelser med utlandet. Betalingsavtale er inngått med Belgia, Finnland, Tsjekkoslovakia, Nederland og Stor-Britannia, den siste med virkning for hele sterlingområdet. Betalingene til og fra Danmark og Sverige foregår inntil videre over allerede eksisterende clearing. Det er inngått varebytteavtaler med Danmark, Finnland, Tsjekkoslovakia og Sverige og handelsforhandlinger pågår med en rekke andre land.

Følgende land har etter krigens opphør på nytt etablert diplomatisk representasjon i Oslo: Storbritannia, Sambandsstatene i Amerika, Sovjet-Samveldet, Frankrike og China ved ambassader, Danmark, Sverige, Tsjekkoslovakia, Nederland, Belgia, Finnland, Portugal og Sveits ved legasjoner. Dessuten er det gitt agreement til ministre fra Argentina, Brasil, Tyrkia, Canada, Italia og Mexico.

Fra 1. januar 1946 går forsvaret over på fredsfot. For å kunne løse de oppgaver som krigen har skapt vil det bli fremmet

proposisjon om utvidelse av tjenesteplikten for vernepliktige i fred og forlengelse av den militære rettergangsordning en tid fremover.

Planer for en foreløpig ordning av forsvaret og innkjøp av materiell vil bli lagt fram for Stortinget i forbindelse med behandlingen av budsjettet.

Stortinget vil i 1946 få seg forelagt til behandling budsjettene både for 1945—46 og for 1946—47.

Det vil bli satt fram forslag til midlertidig lov om renter og til valutalov til avløsning av de bestemmelser som gjelder nå. Statslånene fra okkupasjonsårene vil bli lagt fram for Stortinget. Forslag om et institutt for finansiering av gjenreising og boligbygging og om at boligbyggingen skal fritas for omsetningsavgift vil bli lagt fram.

Bretton Wood avtalen vil bli foreslått ratifisert i nærmeste fremtid.

Det vil bli fremmet proposisjon til lov om engangsskatt på formuesstigning under krigen og om lovregler om det endelige beskatningsoppgjør for formue og inntekt, som på grunn av krigsforholdene ikke har vært beskattet her i landet i årene 1940—45. Videre vil det bli tatt opp forslag om visse særregler for skatteligningene 1945—46 og 1946—47 i Finnmark og enkelte distrikter i Nord-Troms, som er særlig hardt rammet av krigen. Spørsmålet om skatt av årets inntekt vil bli tatt opp til utredning og forslag fremmet for Stortinget.

Lovforslag om almennings- og beiteforhold, skogvern, jakt og fangst og om endring av omsetningsloven for jordbruksvarer av 1936 vil bli lagt fram.

Forslag om erstatning for skip og fangstfartøyer og om pensjonsordning for sjøfolk vil bli tatt opp. En vil foreslå opprettet et avdelingskontor for Den norske Stats Fiskeribank i Nord-Norge. Til regulering av forholdene i fiskerinæringen vil det bli satt fram forslag til lov om adgang til å treffe regulerende bestemmelser for eksport og innenlandsk omsetning av fisk og fiskeprodukter, om endring av sildeloven, om tillegg til trålerloven og om konsesjon for fiskeri-industrielle anlegg. Forslag om eget fiskeridepartement vil bli tatt opp.

De gjeldende provisoriske anordninger om regulering av innførsel og utførsel vil en foreslå erstattet med lover.

Til avløsning og forbedring av gjeldende bestemmelser vil det bli fremmet lovforslag om særlig trygdeordning for de

falnes etterlatte og for dem som har mistet sin arbeidsevne på grunn av krigen.

Det misforhold som prisstigningen har skapt mellom sosialtrygdenes ytelser og leveomkostningene vil en jamne ut så snart råd er. Det vil bli satt fram forslag til vernelover for arbeiderne i jordbruket og for hushjelp, og til en alminnelig ferielov.

For å kunne gjennomføre rettsoppgjøret så snart råd er vil det bli satt fram forslag til lov som gir høve til å vedta frihetsstraff ved forelegg.

Til avløsning av provisoriske anordninger vil det bli lagt fram forslag til lov om straff og økonomisk ansvar for landssvikere, om rettergang i landssviksaker, om utenlandske krigsforbrytere, om behandling av fiendtlig eiendom, om gjenopptagelse og revisjon av forvaltningsmessige avgjørelser, dommer, kjennelser m. v. fra okkupasjonstiden og til lov om inndratt eiendom.

Det vil bli satt fram forslag om lover til avløsning av de deler av okkupasjonslovgivningen som ennå er i kraft.

Yrkesskolene vil bli utbygd i samsvar med den nye lov som ble satt i kraft 1. juli 1945. Det vil bli satt fram proposisjoner om tre semesters ordning ved det medisinske fakultet ved Universitetet, om ekstraordinær yrkesopplæring, om særskilte stipend og utdanningslån for ungdom som er tvangsevakuert eller som har mistet sin forsørger under krigshandlinger og om videre utbygging av skolehjem for vergerådsbarn og for døve, blinde og åndssvake barn.

Av andre lovforslag som vil bli fremmet kan nevnes: Ny lov om arbeidsformidling, om forhyring og mønstring, om ekspropriasjon av byggegrunn, om framhaldsskoler og om folkeboksamlinger.

Jeg ber Gud signe Stortingets gjerning og erklærer Norges 90. ordentlige Storting åpnet.

Regjeringens erklæring.

Regjeringen er dannet på grunnlag av det flertall som Det norske Arbeiderparti har i Stortinget. Partienes fellesprogram og Det norske Arbeiderpartis arbeidsprogram vil bli lagt til grunn for Regjeringens arbeid. Dens hovedoppgave er å lede gjenreisningen av landets produksjon og av folkets arbeidskraft, helse og levestandard etter krigsårenes ødeleggelsler og forfall. Under løsningen av denne oppgaven vil Regjeringen bygge

videre på det samhold som krigen skapte, og nytte ut alle positive krefter i vårt samfunn og all privat og offentlig virkelyst.

For å nå dette målet vil Regjeringen handle etter en samlet økonomisk plan som sikrer at oppgavene tas i riktig rekkefølge, og at hele vår produktive evne blir satt inn i et rasjonelt økonomisk samvirke.

De knappe tilganger som ennå finnes, gjør det nødvendig å foreta en omhyggelig vurdering av den samfunnsmessige betydning de enkelte forsyningskjøp og produksjonstiltak har. Det vil derfor ved siden av det ordinære statsbudsjett bli utarbeidet et nasjonalbudsjett som viser nasjonalinntektens størrelse, fordeling og anvendelse, og realøkonomiske budsjetter for den fremtidige disponering av arbeidskraft, råvarer og produksjonsmidler.

Regjeringen vil føre videre den økonomiske stabilisering som den forrige regjering la grunnlag for. Den vil sette alle krefter inn for å sikre arbeid og forsvarlige levevilkår for alle. Det økonomiske demokrati vil bli bygget videre ut. Resultatene av folkets arbeid må bli rettferdig fordelt.

Penge- og finanspolitikken må gjøres til effektive virkemidler for den alminnelige økonomiske politikk, og rentenivået må holdes lavt. Penge- og finansrådet som opprettes, skal i samarbeid med Finansdepartementet samordne private og offentlige kredittinstitusjoners virksomhet med dette mål for øye. Valutapolitikken vil fortsatt bli tilpasset det innenlandske pris- og lønnsnivå så langt råd er, og disponeringen av valutaen må skje etter samfunnsmessige nytteprinsipper.

Regjeringen vil føre en planmessig handelspolitikk som er i samsvar med den øvrige økonomiske politikk, og som trykker landet best mulig mot svingninger i konjunktorene.

Det vil bli truffet tiltak for å sikre en rimelig fordeling av de byrder som pålegges folket gjennom skatter og avgifter. Skattesystemet i sin helhet vil derfor bli tatt opp til revisjon. Omsetningsavgiftens omlegging med sikte på en gradering etter forbrukets art er under utredning. Til fremme av moderniseringen i næringslivet vil Regjeringen foreslå reglene for avskrivning av anlegg og maskiner endret.

Regjeringen vil gå inn for en omfattende gjenreising og nybygging av boliger av forsvarlig kvalitet og størrelse og med rimelige husleier. Målet er å få reist 100 000 boliger i løpet av 4 år.

Regjeringen legger stor vekt på utbyggingen og moderniseringen av vår industri på alle områder hvor vi har naturlige muligheter. Til støtte for arbeidet med disse saker er det opprettet et tiltaksråd. Forskning og vitenskap i næringslivets tjeneste skal samordnes. Arbeidet med reising av jernverket vil ta til snarest. Skipsbygging, motor-, maskin-, tekstil- og treforedlingsindustrien vil få Regjeringens medvirkning til å nå en høyere teknikk, bedre samarbeid og en bedre utnyttning av alle produksjonsmuligheter.

De påbegynte kraftverk som ligger best til rette teknisk og økonomisk, vil bli bygd ferdig hurtigst mulig.

Regjeringen vil støtte jordbruket med sikte på å sikre en jamstilling med andre næringer og treffe tiltak som øker jordbrukets effektivitet og avkastningsevne.

For å sikre råvarer til treforedlingsindustrien, materialer til byggevirksomheten og tilfredsstillende forhold i skogbruket, vil Regjeringen støtte tiltak som øker skogens avkastningsevne og letter driftsforholdene i skogbruket. Omsetnings- og prisforholdene for tømmer er tatt opp til utgreiing, og det vil bli satt fram forslag om en bedre ordning.

Regjeringen vil medvirke til gjenreising av fiskerinæringen, anlegg av fryserier og kjølelager, anskaffelse av særlige transportmidler for eksport med sikte på den nye markedssituasjon i utlandet og full nytting av alle tekniske muligheter for å bringe fram høyverdige produkter. Fagopplæringen i fiskerinæringen må bygges ut. Det vil bli lagt vekt på utbyggingen av samvirket i fiskerinæringen og forenkling av omsetningen av fisk og fiskeprodukter.

Vår handels- og fangstflåte må gjenreises på kortest mulig tid og sjøfolkene sikres forsvarlige lønns- og arbeidsvilkår.

Turistnæringens modernisering og utvikling vil bli støttet. Regjeringen vil fremme forslag om at skjenkerett for turist- og høyfjellshoteller, etter uttalelse fra kommunestyrene, blir avgjort av en nemnd oppnevnt av Regjeringen.

Spørsmålet om statens overtakelse av importen av kraftfor, kull, sukker og medisinalvarer vil bli utredet for å bringe på det rene i hvilken utstrekning slike tiltak vil medføre fordeler for forbrukerne og for samfunnet i sin helhet. Etter hvert som de ekstraordinære handelsrestriksjoner i utlandet faller bort, vil vår handel bli ført tilbake til de vanlige kanaler i det omfang samfunnsmessige hensyn tilsier.

Regjeringen vil ta skritt til en rasjonalisering og forbedring av kommunikasjonene, slik at unødig dobbeltdrift og fordyrende konkurranser unngås. Den vil foreslå at den regulære sivile luftfart blir drevet av ett nasjonalt selskap hvor staten er medinteressert. Spørsmålet om å samle de store kyst-ruter i ett selskap vil bli utredet.

Trygdestelletts samordning og forenkling er under behandling, med sikte på å skape en fellestrygd mot uforskyldt tap av inntekt ved sykdom, uførhet, alderdom eller arbeidsløshet.

Regjeringen vil gå inn for øket støtte til idretten.

Det vil bli tatt skritt til å lette stillingen for den ungdom som på grunn av sin innsats under krigen er blitt hemmet i sin utdanning og sitt arbeid.

Arbeidet med å gjenreise skolen, de vitenskapelige institusjoner og med å skape effektive organer for kultur- og opplysningsarbeidet vil bli fortsatt.

Den offentlige administrasjon og departementenes arbeidsordning er tatt opp til undersøkelse med sikte på øket rasjonalisering og effektivitet. Regjeringen vil utrede spørsmålet om opprettelse av en rådmannsstilling i departementene til støtte for statsrådene.

For å skape et vern om landets frihet, velferd og fred og for å fylle våre forpliktelser som medlem av den internasjonale sikkerhetsorganisasjon, vil et effektivt forsvar bli reist innenfor rammen av landets økonomiske bæreevne. Det skal tas hensyn til erfaringen fra siste krig og utviklingen på krigsteknikkens område. Den tid ungdommen er inne til militærtjeneste skal nyttes ut slik at den også blir til nytte for dem i det sivile livet. Befalet skal rekrutteres fra alle lag i folket og utdannes i demokratisk ånd.

Rettsoppgjøret med landssvikerne vil bli gjennomført rettfærdig og hurtig i samsvar med det norske folks rettsbevissthet og rettstradisjoner. Målet må være å sikre samfunnet mot de virkelige fiender av rettsstaten som finnes blant landssvikerne, og å vinne tilbake de øvrige som nyttige borgere. Straffens fullbyrding i fengsel og tvangsarbeid skal være preget av det formål den har, og skje med minst mulig tap av nyttig arbeidskraft. De nødvendige tiltak vil bli satt i verk for å gjøre vårt fengselsvesen skikket for oppgaven.

Etter 5 usikre og utrygge år har de første valg i et fritt Norge lagt grunnlaget for en ny arbeidsdag, bygget på det

samhold og de verdifulle krefter i det norske folk som kampen i krigens år har utløst.

Regjeringen venter støtte fra Stortinget i dette arbeidet, og håper på den tilslutning og det samhold i folket som er forutsetningen for å oppnå et resultat til gagn for landet.

Stortinget.

På grunnlag av trontalen og Regjeringens erklæring ble det av Regjeringen sendt Stortinget flere hundre proposisjoner i denne termin.

De fleste hadde nær tilknytning til gjenreisningen og å skape orden i forholdene innen landet og forholdet til og forbindelse med utlandet.

Departementsvis nevnes her en del av de saker som ble reist. Det var naturlig at det ble Finans- og Tolldepartementet som hadde de mest omfangsrrike proposisjonene, idet lønninger, pensjonsforhold og selve administrasjonen måtte bringes i orden, for at maskineriet ikke skulle stoppe opp.

Innenlandske statslån skulle konverteres, og de internasjonale avtaler skulle ratifiseres, således Betton Woods-avtalen av 1944.

For å jevne ut de økonomiske forhold ble det vedtatt å skrive ut engangsskatt på formuesstigning. Den ble vedtatt med arbeiderflertallets stemmer, idet de borgerlige dissenterne på et par vesentlige punkter.

På grunnlag av det lave rentenivå ble det fremmet proposisjon om utferdigelse av spareobligasjoner for statskassens regning.

For å støtte de enkelte næringer måtte også ekstraordinære vedtak til, f. eks. statsgaranti for lån til torskefiskeriene. Det ble lagt grunnlag for opprettelse av Fiskeridepartementet. For å dekke alle de ekstraordinære uttellingene var det nødvendig å sikre seg lån, således 50 mill. dollar-lånet i Export-Import Bank, U.S.A.

For å dekke krigsskadene vedtokes å skrive ut krigsskadeavgift.

Mange av de saker som ble reist foranlediget lovendringer, men disse vil nærmere bli omtalt under Odelstinget.

Handelsdepartementet fremmet en rekke betydningsfulle saker, bl. a. kjøp av amerikanske skip for 25 mill. dollars, statsgaranti for 33 mill. dollars i forbindelse med redernes kjøp av amerikanske skip, salg av tidligere tyske skip som ble tilkjent

Norge etc. Den største sak dette departement fremmet var bygging av Statens jernverk i Mo i Rana. En hel rekke vassdragsreguleringer ble tatt opp, og statsgaranti for utbygging av kraft og igangsetting av industrielle bedrifter. Dertil kommer det store arbeid for å overta tidligere tyske selskaper i Norge, Siemens, A.E.G., Telefunken og andre. Det Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd ble opprettet.

Samferdselsdepartementet sto også ovenfor store oppgaver. Det fremmet bl. a. prp. om fullføring av Mår kraftanlegg, statsgaranti for bygging av og restaurering av de større turisthoteller, ombygging og utvidelse av samferdselsnettet etc. Nye portosatser ble vedtatt. Og begynnende skritt ble tatt til statens overtakelse av bilruiter.

Forsvarsdepartementet hadde store vansker 1945—46. Tyske krigsfanger skulle settes i arbeid, materiell etter tyskerne registreres og tas vare på. Dertil skulle norsk forsvar bringes i orden. Flyvåpnet fikk sin start i og med innkjøp av fly og materiell. Departementet medvirket til starten av D.N.L.

Utenriksdepartementets største proposisjon var våre forhold til Forente nasjoner og de mange underliggende særorganisasjoner.

Kirke- og Undervisningsdepartementet la fram prp. om ekstraordinær bevilgning på 9 mill. kroner til yrkesopplæring.

Arbeidsdepartementet fremmet prp. om full kraftutbygging i Glomfjord. De øvrige departementer, og naturligvis også de som vi har trukket ut enkelte saker fra i ovenstående, har sine store løft i stortingsproposisjon nr. 1, Budsjettet.

Odelstinget.

De første år etter krigen måtte nødvendigvis føre med seg at mange nye lover måtte til, endringer i de gamle og behandling av de provisoriske som ble gitt ute under krigen. Oppgjøret med landssvikene ble et nytt felt for våre jurister.

Justis- og Politidepartementets vesentligste arbeid ble med disse saker i 1946, Landssvikloven, Lov om rettergang i landsviksaker, Restitusjonsloven (om gjenopptakelse og revisjon av forvaltningsmessige og rettslige avgjørelser fra okkupasjons-tida), lov om erstatning for skader og tap under krigen, lov om behandling av fientlig eiendom, lov om opprydning i offentlig tjeneste, midlertidig lov om dødsstraff samt en hel serie endringer i de militære straffelover.

Under Justisdepartementet hører også kommunalforvaltningen. De nye by- og herredsstyrer i overgangstida krevde lovendringer. Stavern ble by. Moss og Hamar fikk sine grenser utvidet. Og en del herreder ble omplasert i fylkesinndelingen. Likledes ble det fremmet ny lov om folkeregistre.

Sosialdepartementet. Lov om barnetrygd, sysselsettingsloven, hele komplekset om krigspensjonering, endringer i syke- og alderstrygdlovgivningen. Sosialdepartementet fremmet dessuten lov om tipping, lov om krigsskadetrygd for bygninger og løvsøre og en hel serie andre lover.

Handelsdepartementets lov om bransjeråd ble et stort steg framover i 1946. Ellers fremmet dette departementet en rekke lover til beste for sjøfolka, mønstringsloven, lov om opprettelse av et Velferdsfond og et Velferdsråd for sjøfolk, samt de midlertidige lover for å få hjulpet sjøfolk som satt i fangenskap ute.

Landbruksdepartementet måtte også endre en del av det tidligere lovverk, og fremmet ny lov om driftskreditt for jordbruket. Ellers var det vansker med omsetning av landbruksprodukter, skogsdrifta og hva dermed henhører, som la store arbeidsmengder på dette departement.

Kirkedepartementets store almene sak i året var lov om framholdsskoler.

Samferdselsdepartementet fremmet loven om godkjenning av bilverksteder.

Forsynings- og Gjenreisningsdepartementet fremmet lov om ekspropriasjon og byggeforbud vedk. grunnarealer m. v., midlertidig lov om gjenreising av krigsramte områder, midlertidig lover om inn- og utførselsforbud etc.

Finans- og Tolldepartementet. Det har vært nok av vanskelige økonomiske og finansielle problemer å løse i dette året. Og også dette departement har fremmet viktige lover, således lov om skattelegging av sjøfolk, lov om dekning av utgifter i samband med krigsskadeoppjøret, lov om valutaregulering, lov om engangsskatt på formuesstigning og endringer i lovene for Den norske Industribank og mange endringer i skattelovene.

Stortingsarbeidet.

Når en tar for seg stortingstidende, og blar i de over 2 000 sider, Odelstingstidendes ca. 1 000 sider og Lagtingstidendes 300 sider, så får en en liten forståelse av det arbeidspress som regjering og storting har vært utfatt for.

